

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: **«Фінансове регулювання відтворення необоротних
активів як інструмент зміцнення фінансової стійкості
комунального підприємства»**

Виконала: студентка IV курсу, групи ФБС(з)-41
спеціальності:
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Плотник Тетяна Миколаївна

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів
Мацьків В.В.

Рецензент: к.е.н., доц. кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки Романюк Т.М.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ	6
1.1. Економічна сутність необоротних активів та процесу їх відтворення на комунальних підприємствах	6
1.2. Джерела та механізми фінансового забезпечення відтворення необоротних активів	16
1.3. Взаємозв'язок між станом необоротних активів та фінансовою стійкістю підприємства	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ КП «НАДВІРНАВОДОКАНАЛ»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика комунального підприємства «Надвірнаводоканал»	28
2.2. Аналіз складу, структури та стану необоротних активів КП «Надвірнаводоканал»	32
2.3. Оцінка фінансової стійкості та ефективності використання активів ..	39
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМИ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	46
3.1. Системні проблеми та фінансові бар'єри відтворення активів комунальних підприємств	46
3.2. Удосконалення амортизаційної політики як внутрішнього джерела відтворення активів	50
3.3. Рекомендації щодо удосконалення системи управління фінансовими результатами	54
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
Додатки	68

ВСТУП

Здійснення господарсько-фінансової діяльності підприємством є можливим лише за умови наявності у нього різноманітних видів активів. Сучасні умови управління висувають підвищені вимоги до процесів їх формування та фінансування. Це пов'язано з тим, що конкурентоспроможність підприємства, його тактичні і стратегічні перспективи розвитку безпосередньо залежать від ефективного використання наявного капіталу. В умовах постійної нестачі фінансових ресурсів та нестабільності економічного середовища доволі гостро постає проблема раціонального і дієвого застосування активів підприємства та знаходження напрямів покращення ефективності цього процесу.

Для підприємств критичної інфраструктури, зокрема КП «Надвірнаводоканал», ключовою конкурентною перевагою виступає виробничий потенціал, основу якого складають необоротні активи. Безпосередньо від їх наявності та дієвості застосування залежать головні показники діяльності: обсяги реалізації послуг, прибутковість та доходність. Проте сьогодні однією з ключових проблем у сфері житлово-комунального господарства є незадовільний стан активів із погляду ефективної експлуатації. Отже, обґрунтування теоретико-методичних основ фінансового регулювання відтворення необоротних активів посідає важливе місце у системі сучасних наукових досліджень.

Проблематика управління необоротними активами та засоби їх фінансування завжди посідали вагоме місце у роботах вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження зазначеної тематики зробили такі вчені, як: Атамась Г.П., Богданюк О.В., Брадул О.М., Бровко Л.І., Городянська Л.В., Климова О.С., Мазуркевич І.О., Мацьків В.В., Олійник О.В., Романенко М.А., Семенов А.Г., Поддєрьогін А.М. та інші. Проте питання формування ефективної політики фінансування відтворення активів із врахуванням специфіки водопровідно-каналізаційного господарства в умовах бюджетних

обмежень потребують подальшого вивчення.

Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних аспектів та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління процесами відтворення необоротних активів КП «Надвірнаводоканал» для зміцнення його фінансової стійкості.

Для досягнення мети було поставлено наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність необоротних активів та специфіку процесу їх відтворення на комунальних підприємствах;
- дослідити джерела та механізми фінансового забезпечення відтворення необоротних активів;
- обґрунтувати взаємозв'язок між якісним станом необоротних активів та показниками фінансової стійкості підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику КП «Надвірнаводоканал»;
- проаналізувати склад, структуру та стан необоротних активів об'єкта дослідження;
- здійснити оцінку фінансової стійкості та ефективності використання активів підприємства за звітний період;
- виявити системні проблеми та фінансові бар'єри відтворення активів у поточному середовищі;
- запропонувати напрями удосконалення амортизаційної політики як ключового внутрішнього джерела відтворення;
- розробити рекомендації щодо удосконалення системи управління фінансовими результатами підприємства.

Об'єктом дослідження є процес фінансового регулювання відтворення необоротних активів на КП «Надвірнаводоканал».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення відтворення необоротних активів та зміцнення фінансової стійкості комунального підприємства.

Методи дослідження. У роботі використано: метод системного аналізу

(для вивчення чинників фінансової стійкості), вертикальний та горизонтальний аналіз (для оцінки майнового стану), коефіцієнтний аналіз (для оцінки ліквідності та автономії), а також метод фінансового прогнозування (для обґрунтування ефекту від зміни амортизаційної політики).

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, праці провідних вітчизняних економістів, а також форми фінансової звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати) КП «Надвірнаводоканал» за період 2023-2025 рр.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст роботи викладено на 56 сторінках. Робота містить 16 таблиць та 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 69 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

1.1. Економічна сутність необоротних активів та процесу їх відтворення на комунальних підприємствах

В умовах повномасштабної війни проти України та безпрецедентного руйнування об'єктів критичної інфраструктури забезпечення безперервного функціонування комунальних підприємств набуває особливої ваги. Ефективність виконання органами місцевого самоврядування соціально-економічних функцій значною мірою залежить від здатності зберігати, раціонально використовувати та своєчасно відновлювати наявний ресурсний потенціал. У цьому контексті діяльність комунальних підприємств є ключовою умовою життєзабезпечення територіальних громад, оскільки саме вони надають базові послуги населенню, яке в умовах міграційних процесів створює додаткове навантаження на наявні мережі.

Комунальна власність формує економічну основу місцевого самоврядування, а ефективне управління нею створює передумови для підтримання належного рівня якості життя, розвитку інфраструктури та забезпечення безпечного середовища. Відповідно, стан і структура майнового комплексу комунальних підприємств безпосередньо впливають на їхню фінансову спроможність і стабільність функціонування. Через постійну загрозу пошкодження активів унаслідок бойових дій, а також через накопичений роками критичний рівень їхнього фізичного та морального зносу, питання пошуку джерел фінансування та механізмів модернізації майна постає надзвичайно гостро.

Основу майнового потенціалу будь-якого підприємства, зокрема комунального, становлять його активи. У загальноекономічному розумінні необоротні активи – це сукупність майнових цінностей, що використовуються

підприємством протягом тривалого періоду (понад один рік або операційний цикл), зберігаючи свою натурально-речову форму та поступово переносячи свою вартість на результати діяльності через механізм амортизації [18, с. 80].

У структурі активів підприємств необоротні активи посідають провідне місце. Як правило, вони формують більше половини загальної вартості майна, а для комунальних підприємств інфраструктурного типу (водоканали, теплоенерго, транспорт) їхня частка часто є абсолютно домінуючою. З огляду на тривалий характер використання, технічний стан таких активів, ефективність їхньої експлуатації та коректне облікове відображення істотно впливають як на загальні фінансові результати діяльності підприємства.

Еволюція поняття «необоротні активи» відбувалася в тісному зв'язку з розвитком економічної теорії та бухгалтерського обліку. Його змістовне наповнення нерозривно пов'язане з категорією капіталу, зокрема з уявленням про засоби виробництва як один із ключових факторів господарського процесу. У наукових дослідженнях необоротні активи часто розглядаються як акумульована праця, втілена в матеріальних і нематеріальних формах, що забезпечують безперервність здійснення статутної діяльності [9, с. 499].

Нормативне визначення цієї категорії в Україні закріплене в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до нього, до необоротних належать активи, що не класифікуються як оборотні, тобто не призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу [40].

Особливість необоротних активів комунальних підприємств полягає у їхній двоїстій природі. З одного боку, вони виступають матеріальною базою для виконання соціально значущих функцій громади. З іншого боку, це капіталомісткі об'єкти, що потребують безперервних фінансових вливань для свого утримання, модернізації та інноваційного оновлення.

Попри наявність чіткої нормативної бази, у науковій літературі відсутній єдиний підхід до трактування економічної сутності необоротних активів з

позицій стратегічного управління та їхнього відтворення, що зумовлює необхідність узагальнення існуючих підходів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Наукові погляди вітчизняних вчених стосовно визначення сутності
поняття «необоротні активи»**

Автор	Трактування сутності
Дибя В. М.	«Необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності і які переносять на продукцію свою вартість частинами».
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л.	«Необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності».
Кузнецов В., Михайленко О.	«Необоротні активи – нематеріальні ресурси та матеріальні ресурси, що є власністю підприємства і забезпечують його функціонування, термін корисного використання яких становить більше одного року чи операційного циклу».
Мочерний С. В.	«Необоротні активи – матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, термін корисного використання яких перевищує календарний рік (або операційний цикл)» .
Сеймон В. С.	«Необоротні активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів та прав, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на продукцію частинами та корисний ефект від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року».
Шелудько В. М.	«Необоротні активи – це майно підприємства, яке призначене для тривалого використання у процесі фінансово-господарської діяльності» .

Джерело: складено автором.

Аналіз наукових праць вітчизняних дослідників (Гриценко Л.Л., Деркач Л.С., Даценко Г.В. та ін.) свідчить про наявність різних підходів до деталізації цього поняття [12, 13]. Проте, узагальнюючи наукові погляди, можна

виокремити такі ключові критерії ідентифікації активів як необоротних:

- тривалість використання (понад 12 місяців або один операційний цикл).
- поступове перенесення вартості на готову продукцію чи послуги (через механізм амортизації).
- багаторазова участь у господарських процесах без зміни натурально-речової форми.
- здатність генерувати економічні вигоди в майбутньому.
- наявність законодавчо чи обліково визначеної вартісної межі (для окремих груп, таких як малоцінні необоротні матеріальні активи).

Специфічною характеристикою необоротних активів є їхня низька ліквідність та маневреність. Порівняно з оборотними коштами чи запасами, фундаментальні майнові об'єкти (зокрема, інженерні мережі водоканалів чи спеціалізоване обладнання) складно конвертувати в грошову форму без суттєвих фінансових і часових втрат. Водночас такі активи демонструють вищу стійкість до інфляційних процесів, зберігають свою споживчу цінність, підлягають індексації (переоцінці) та здатні генерувати додатковий дохід у разі передачі в оренду.

Варто також звернути увагу на термінологічну дискусію в науковому середовищі, оскільки загальновизнане та єдине тлумачення змісту категорії «необоротні активи» відсутнє. Сам термін використовується переважно у вітчизняній обліковій практиці. Низка науковців (Мицак О.В., Задорожній З.) пропонують імплементувати поняття, що більше відповідають класичній економічній теорії та міжнародним стандартам. Зокрема, йдеться про терміни «основні активи», «довгострокові активи» або «непоточні активи», що застосовуються в Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ).

Зважаючи на викладене, у контексті цього дослідження під необоротними активами комунального підприємства доцільно розуміти сукупність контрольованих підприємством матеріальних і нематеріальних ресурсів, які багаторазово використовуються в операційній діяльності (понад 12 місяців),

мають визначену вартісну межу, поступово переносять свою вартість на вартість комунальних послуг у вигляді амортизації та використання яких забезпечує отримання підприємством соціально-економічних вигод у довгостроковій перспективі (рис. 1.1).

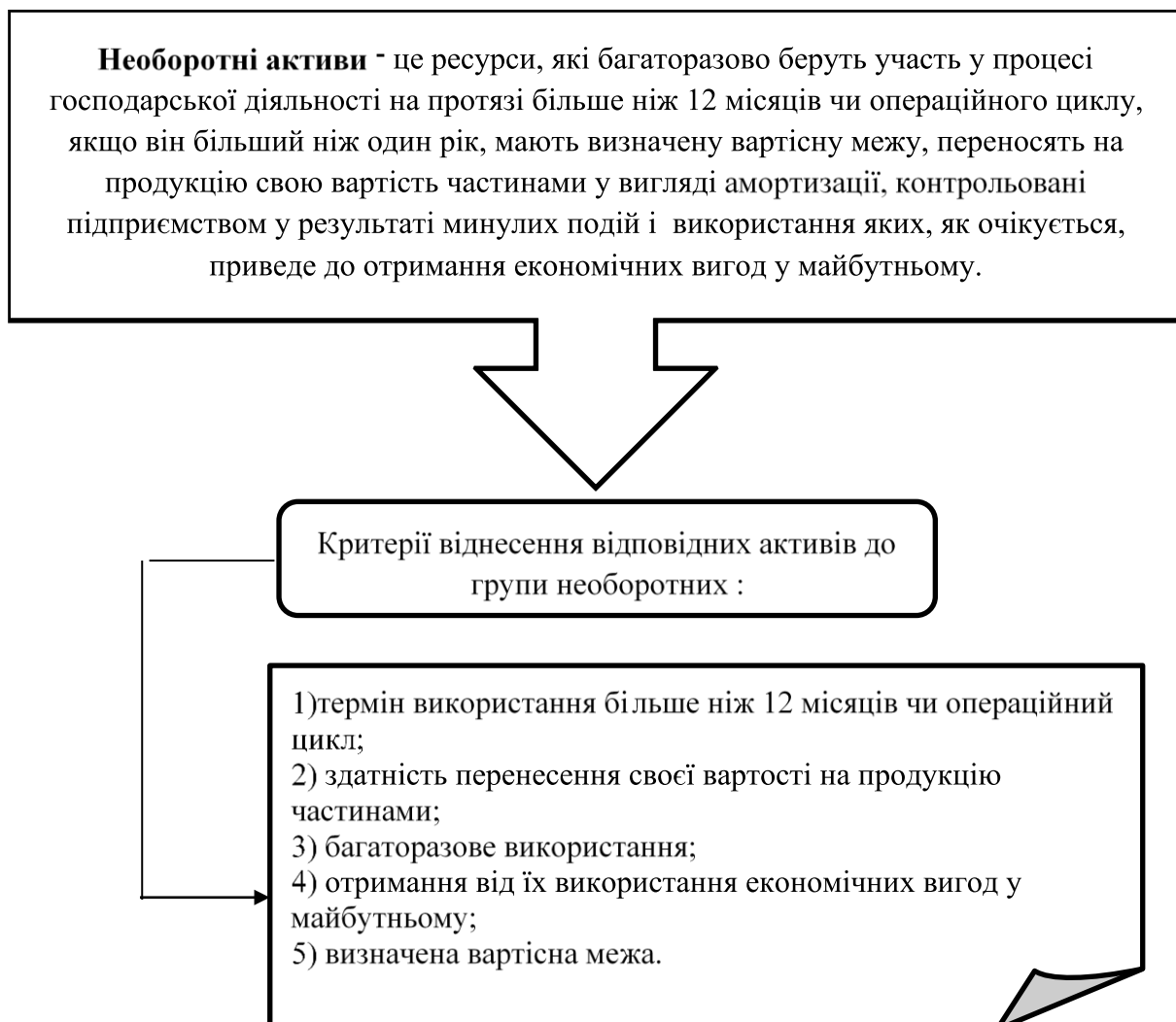

Рис. 1.1 Сутність необоротних активів та критерії віднесення відповідних активів до групи необоротних [8, с. 319].

Специфіка функціонування комунальних підприємств виробничої сфери, до яких належать суб'єкти водопровідно-каналізаційного господарства, полягає в їхній високій фондомісткості. Дослідження майнового стану таких підприємств свідчить, що домінуючу частку (нерідко понад 80–90 %) у структурі їхніх необоротних активів становлять саме основні засоби. Вони є фундаментальною матеріально-технічною базою, яка безальтернативно

визначає не лише виробничу потужність підприємства, але й саму технологічну можливість здійснювати безперервний цикл надання життєво необхідних послуг: видобуток, очищення, транспортування питної води та водовідведення. Відповідно, якісний стан та структура цих активів є ключовими детермінантами операційної ефективності та фінансової стійкості підприємства.

З позиції управління процесами відтворення та оптимізації фінансових потоків, усю сукупність основних засобів комунального підприємства в науковій літературі прийнято диференціювати за характером їхньої участі в технологічному процесі. Традиційно виокремлюють дві взаємопов'язані складові: активну та пасивну.

Активна частина основних засобів охоплює об'єкти, які здійснюють безпосередній механічний, фізичний чи хімічний вплив на предмет праці (воду) у процесі виробництва послуг. До цієї групи належать силові та робочі машини, насосні агрегати, спеціалізоване устаткування (зокрема, станції знезалізнення чи хлораторні установки), контрольно-вимірювальні прилади та транспортні засоби. З фінансової точки зору, саме активна частина є найбільш динамічним елементом майнового комплексу, що формує поточні операційні витрати підприємства. Ефективність управління цими об'єктами, рівень їхньої технологічної інноваційності та енергоефективності мають пряму кореляцію із собівартістю комунальних послуг (насамперед через показники споживання електроенергії, частка якої у структурі тарифу водоканалів традиційно є критично високою) [21, с. 175].

Пасивна частина основних засобів представлена об'єктами, що створюють просторові та інфраструктурні передумови для безперебійного перебігу виробничого процесу і належного функціонування активних елементів. До неї входять виробничі будівлі, технологічні споруди, резервуари чистої води, водонапірні башти та, що є найважливішим для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, – розгалужені інженерні мережі (лінійні об'єкти, трубопроводи магістрального та розподільчого значення). Попри свою термінологічну «пасивність», ці об'єкти є найбільш капіталомісткими та

потребують значних фінансових вкладень для підтримання їх у належному експлуатаційному стані. Фізичне та моральне зношення пасивної частини (наприклад, корозія та розгерметизація труб) неминуче призводить до наднормативних втрат води в мережах, стрімкого збільшення аварійно-відновлювальних витрат і, як наслідок, до прямого вимивання фінансових ресурсів комунального підприємства, що підриває його фінансову стійкість.

Оскільки комунальні підприємства мають яскраво виражену соціальну спрямованість, підходи до оцінки управлінських рішень щодо відтворення їхніх необоротних активів суттєво відрізняються від суто комерційних структур. Ефективність інвестицій у модернізацію або заміну майнового комплексу водопровідно-каналізаційного господарства не завжди може бути адекватно виміряна виключно класичними фінансовими індикаторами (рентабельністю, строком окупності чи прибутковістю).

Під час формування політики відтворення основних засобів органи місцевого самоврядування та керівництво комунальних підприємств змушені балансувати між економічною доцільністю та соціальною необхідністю. Наприклад, рішення щодо реконструкції збиткової, але життєво необхідної насосної станції ухвалюється не на основі максимізації прибутку, а з огляду на покращення якості життя населення, гарантування безперебійності водопостачання та мінімізацію екологічних ризиків. Водночас такі рішення потребують комплексного фінансово-економічного обґрунтування, що враховує довгострокові вигоди для територіальної громади, потенційне зниження витрат у майбутньому та забезпечення стійкого функціонування об'єктів критичної інфраструктури [53].

У цьому контексті доцільно розглядати ефективність політики відтворення необоротних активів через призму інтересів ключових стейкхолдерів (зацікавлених сторін). Спираючись на підходи Андренко О.А щодо розмежування критеріїв ефективності діяльності комунальних підприємств, ми адаптували та структурували ці критерії безпосередньо для сфери управління та відтворення необоротних активів (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Структура критеріїв ефективності відтворення необоротних активів комунального підприємства з урахуванням інтересів зацікавлених сторін [2, с. 120].

Будь-який майновий комплекс підпорядковується об'єктивним економічним та фізичним законам, згідно з якими у процесі інтенсивної експлуатації необоротні активи піддаються неминучому зносу, поступово втрачаючи свої первісні техніко-експлуатаційні характеристики та залишкову балансову вартість. Для інфраструктури комунальних підприємств характерні два види зносу, які діють одночасно:

- Фізичний знос – це матеріальна деградація активів під впливом експлуатаційних навантажень та природно-кліматичних факторів (наприклад, корозія металевих трубопроводів, механічне стирання деталей насосних агрегатів, руйнування будівельних конструкцій).

- Моральний (технологічний) знос – це знецінення об'єктів внаслідок появи на ринку більш досконалого, продуктивного та економічного обладнання. У реаліях сучасних водоканалів моральний знос часто є навіть більш критичним за фізичний: старе насосне обладнання, яке ще здатне

перекачувати воду, споживає в рази більше електроенергії порівняно із сучасними енергоефективними аналогами, що генерує колосальні надлишкові витрати.

Об'єктивна неминучість старіння фондів диктує безальтернативний імператив: щоб комунальне підприємство зберігало здатність безперервно функціонувати та надавати послуги населенню, зношені активи необхідно систематично поновлювати. Цей безперервний, циклічний процес цілеспрямованого відновлення майнового комплексу в економічній науці визначається як відтворення необоротних активів.

В економічній теорії та практиці муніципального управління виділяють дві фундаментальні форми відтворення, які різняться за масштабами, цілями та джерелами фінансового забезпечення:

1. Просте відтворення – це процес відновлення необоротних активів у незмінних обсягах та на існуючому технологічному рівні. Йдеться про заміну зношеного або пошкодженого обладнання на ідентичне за потужністю, а також проведення капітальних ремонтів для підтримки об'єктів у робочому стані (наприклад, заміна аварійної ділянки труби діаметром 200 мм на нову трубу такого ж діаметра). Базовим внутрішнім джерелом фінансового забезпечення простого відтворення традиційно виступає амортизаційний фонд, який формується за рахунок поступового перенесення вартості активів на собівартість комунальних послуг.

2. Розширене відтворення – це процес оновлення майнового комплексу з одночасним нарощуванням виробничих потужностей та переходом на якісно новий, вищий технологічний уклад. Ця форма передбачає нове будівництво, комплексну реконструкцію, глибоку модернізацію та технічне переоснащення (наприклад, впровадження автоматизованих систем диспетчеризації (SCADA), встановлення частотних перетворювачів на насосні станції або будівництво сучасних станцій знезалізнення води). Оскільки розширене відтворення потребує значних капіталовкладень, воно не може бути профінансоване лише за рахунок амортизації і вимагає залучення додаткових інвестиційних ресурсів:

чистого прибутку підприємства, цільових субвенцій з місцевого чи державного бюджетів, банківських кредитів, а також коштів міжнародних фінансових організацій (МФО) та грантів.

Враховуючи специфіку комунального сектору, де прибутковість не є абсолютною самоціллю, управління процесами відтворення вимагає особливого підходу. Як було зазначено раніше, оцінка ефективності інвестицій у необоротні активи балансує між економічними оптимумами (мінімізація витрат, енергоефективність) та соціальними імперативами (екологічна безпека, безперебійність та доступність послуг для населення) [23, с. 105].

Відповідно, здатність підприємства своєчасно здійснювати як просте, так і розширене відтворення своїх активів стає ключовим індикатором його життєздатності. Якщо механізм фінансування відтворення дає збій (через економічно необґрунтовані тарифи, відсутність бюджетної підтримки чи неефективний менеджмент), підприємство потрапляє в зону підвищеної аварійності, втрачає ліквідність і генерує збитки. З огляду на це, дієве фінансове регулювання процесів оновлення інфраструктури виступає не просто управлінською функцією, а головним інструментом зміцнення фінансової стійкості комунального підприємства.

1.2. Джерела та механізми фінансового забезпечення відтворення необоротних активів

Обсяг та якісний склад необоротних активів підприємства перебувають у прямій детермінованій залежності від сукупності фінансових ресурсів, якими воно володіє. Структура покриття активів відповідними джерелами формування безпосередньо визначає фінансовий стан суб'єкта господарювання. Оптимальна архітектура необоротних активів, підкріплена стабільними фінансовими ресурсами, дозволяє підприємству не лише підтримувати безперервний операційний цикл, а й зберігати належний рівень платоспроможності та

формувати фінансовий резерв для оперативного реагування на непередбачені виклики.

У науковій літературі, зокрема у працях О. О. Шеремета, джерела формування активів розглядаються як фінансові ресурси – сукупність грошових коштів, зосереджених у розпорядженні підприємства для здійснення статутної діяльності, розширеного відтворення та виконання зобов'язань [70]. При цьому ключовими критеріями ефективності формування активів виступають фінансова стійкість та ліквідність.

Досліджуючи передумови стабільного функціонування суб'єктів господарювання, варто звернути увагу на підхід Н. М. Давиденко. Він наголошує, що наявність достатнього обсягу власного капіталу є базовою, мінімально необхідною умовою для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Залежно від здатності компанії покривати свої запаси та витрати за рахунок різних джерел фінансування, в авторській концепції виокремлюються чотири типи фінансової стійкості [19]:

1. Абсолютна стійкість – ідеальний, проте рідкісний у сучасних реаліях стан, за якого підприємство здатне повністю покрити всі свої потреби виключно за рахунок власних обігових коштів. Такий стан свідчить про найвищий рівень фінансової незалежності та відсутність боргового навантаження.

2. Нормальна стійкість – економічно обґрунтований та найбільш поширений стан для успішно функціонуючих компаній. У цьому випадку для фінансування операційної діяльності, окрім власного капіталу, раціонально залучаються довгострокові кредити та позики, що дозволяє підприємству розвиватися без надмірних фінансових ризиків.

3. Нестійкий (передкризовий) стан – ситуація, що характеризується порушенням поточної платоспроможності. Підприємству вже бракує власних та довгострокових позикових ресурсів, через що виникає вимушена потреба у залученні короткострокових запозичень для покриття дефіциту. Попри фінансові труднощі, цей стан ще вважається контрольованим і підлягає

відновленню за умови вжиття оперативних антикризових заходів.

4. Кризовий стан – критичний етап діяльності, що супроводжується гострим дефіцитом усіх можливих джерел фінансування (як власних, так і позикових). Підприємство фактично втрачає здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями, що створює безпосередню загрозу повної неплатоспроможності та подальшого банкрутства [22].

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо відтворення майнового комплексу використовується система інструментів оцінки, яку доцільно згрупувати за трьома векторами: забезпеченість, стан та ефективність використання (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Система індикаторів стану та використання необоротних активів [29]

Група показників	Показник	Економічний зміст
Забезпеченість	Фондомісткість	Обернений показник до фондovіддачі; вартість активів на 1 грн продукції.
	Фондоозброєність	Відношення вартості фондів до кількості працівників.
	Коеф. реальної вартості	Частка виробничого потенціалу у загальному майні (критична межа – 0,2–0,3).
Стан активів	Коефіцієнт зносу	Частка вартості, що вже перенесена на витрати.
	Коефіцієнт придатності	Частка активів, готових до експлуатації ($1 - K_{\text{зносу}}$).
	Коефіцієнт оновлення	Інтенсивність введення в дію нових активів.
Ефективність	Фондовіддача	Обсяг виробленої продукції на одиницю вартості основних засобів.
	Рентабельність	Прибутковість використання необоротних активів.

Методика розрахунку ключових індикаторів стану активів базується на

таких Методика розрахунку показників стану та ефективності використання основних засобів:

1. Коефіцієнт зносу (K_z):

$$K_z = Z_o / \Phi_k \quad (1.1)$$

де Z_o – сума зносу основних засобів; Φ_k – балансова вартість основних засобів на кінець періоду.

2. Коефіцієнт оновлення (K_o):

$$K_o = \Phi_y / \Phi_k \quad (1.2)$$

де Φ_y – вартість введених (уведених) основних засобів за звітний період.

3. Коефіцієнт вибуття (K_v):

$$K_v = \Phi_v / \Phi_k \quad (1.3)$$

де Φ_v – вартість основних засобів, що вибули за звітний період.

4. Фондовіддача ($\Phi_{в\text{ід}}$):

$$\Phi_{в\text{ід}} = V_p / \Phi_k \quad (1.4)$$

де V_p – вартість продукції виробленої (послуг наданих) за звітний період.

Досліджуючи передумови фінансової стійкості підприємства, вкрай важливо розуміти, за рахунок яких саме джерел формуються його активи. Узагальнюючи підходи таких дослідників, як Добринь С.В. Сақун О.С., Мацьків В.В., фінансовий фундамент підприємства доцільно розділити на дві магістральні групи: власні та залучені ресурси [16, 50].

Першою і головною групою є власні джерела, які гарантують майнову автономність суб'єкта господарювання. Базисом тут виступає статутний капітал –

первісна основа, яку закладають засновники для старту повноцінної роботи. У випадку комунальних підприємств роль такого інвестора відіграє територіальна громада, наділяючи підприємство необхідним майном. З часом цей фундамент може розширюватися за рахунок додаткового капіталу, що відображає приріст вартості активів (наприклад, внаслідок їхньої переоцінки чи модернізації).

Водночас можливості самофінансування в комунальних підприємств є обмеженими, оскільки отриманий прибуток часто має регламентований характер розподілу або є недостатнім, тому його використання для оновлення основних засобів не може розглядатися як стабільне джерело відтворення.

Важливим внутрішнім джерелом відтворення майна є амортизаційні відрахування. Це не просто бухгалтерська категорія, а специфічний фінансовий ресурс, який акумулює грошовий еквівалент зносу активів і має цілеспрямовано залишатися на підприємстві для фінансування подальшої реновації. Своєю чергою, драйвером для розвитку та розширення виступає чистий прибуток – кошти, що залишаються після виконання всіх податкових зобов'язань і можуть бути безпосередньо спрямовані на капітальні інвестиції.

Проте сучасні економічні реалії свідчать, що лише власних резервів підприємствам часто не вистачає. Тому другою невід'ємною групою є позиковий (залучений) капітал – кошти та майно, отримані у тимчасове користування. На відміну від власного капіталу, такі ресурси вимагають суворої фінансової дисципліни, адже супроводжуються чіткими зобов'язаннями щодо строків повернення та платою за обслуговування боргу (відсотками). Для комунальних підприємств звернення до позикових джерел є радше об'єктивною необхідністю, ніж вибором. Масштабні проєкти з модернізації інфраструктури відрізняються надзвичайною капіталомісткістю, і профінансувати їх виключно за рахунок внутрішніх резервів чи тарифних надходжень практично неможливо.

Таким чином, формування необоротних активів – це процес інвестування фінансових ресурсів у довгострокові елементи майна з метою отримання прибутку або соціального ефекту. Ключовим завданням фінансового менеджменту на комунальному підприємстві є пошук такого балансу між

власними та позиковими джерелами, який би гарантував стабільний розвиток інфраструктури без втрати фінансової незалежності.

Досліджуючи джерела фінансового забезпечення відтворення необоротних активів, необхідно враховувати специфічний статус комунальних підприємств як суб'єктів, що функціонують у межах муніципального сектору економіки. На відміну від комерційних структур, де ключовим драйвером оновлення фондів є прибуток, для комунальної сфери характерна багатоканальна система фінансування, де значна питома вага припадає на зовнішні, неринкові механізми.

Зважаючи на особливий правовий статус комунальних підприємств, формування їхньої майнової бази не обмежується класичними джерелами. Для них характерна наявність специфічних фінансових інструментів, що зумовлено їхньою соціальною роллю та підпорядкуванням органам місцевого самоврядування.

Оскільки кінцевим власником таких підприємств є територіальна громада, фундаментальним ресурсом їхнього розвитку залишаються бюджетні трансферти та системне поповнення статутного капіталу. Місцеві ради мають можливість спрямовувати кошти міського бюджету на капітальні видатки інфраструктурних об'єктів. Це реалізується як через пряме фінансування місцевих цільових програм (наприклад, програм із забезпечення якісною питною водою), так і шляхом збільшення статутного капіталу. Такий підхід дозволяє підприємствам закуповувати дороговартісну спецтехніку чи реконструювати зношені мережі без критичного вимивання власних обігових коштів [32, с. 260].

Окрім муніципальної підтримки, вагоме значення має державне цільове фінансування та субвенції. Особливої актуальності цей інструмент набуває сьогодні, в умовах воєнного стану та на тлі викликів повоєнного відновлення. Кошти з Державного бюджету, виділені в межах національних стратегій відбудови та енергоефективності, часто стають ключовим, а подекуди і єдиним джерелом для швидкого відновлення зруйнованих об'єктів критичної інфраструктури.

Проте навіть консолідованих зусиль бюджетів усіх рівнів часто бракує для

повної реновації застарілих фондів. У цьому контексті стратегічно важливим інструментом, особливо для підприємств водопровідно-каналізаційного чи теплового господарства, є залучення коштів міжнародних фінансових організацій (МФО). Співпраця зі Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) чи Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) відкриває доступ до довгострокових пільгових кредитів. Надані під гарантії місцевих рад, ці ресурси дають змогу втілювати в життя масштабні проєкти модернізації, які неможливо покрити суто за рахунок тарифних надходжень.

Логічним і вкрай бажаним доповненням до кредитних ліній є грантова допомога та міжнародна технічна підтримка. Відмінною рисою останніх років стало активне залучення комунальним сектором безповоротних коштів від іноземних донорів та фондів (зокрема, NEFCO, UNICEF). Ці ресурси цілеспрямовано виділяються на впровадження інноваційних технологій, проведення глибоких енергоаудитів та заміну критично застарілого обладнання. Цінність грантової підтримки полягає в тому, що вона стимулює інтенсивне відтворення необоротних активів, при цьому жодним чином не збільшуючи боргове навантаження на підприємство чи місцевий бюджет.

Особливим механізмом, що поєднує внутрішні та зовнішні джерела, є інвестиційна складова тарифу. Оскільки тарифи на послуги водопостачання та водовідведення є регульованими, держава та органи місцевого самоврядування закладають у їхню структуру кошти на розвиток та модернізацію. Проте, в умовах економічної нестабільності та стримування росту тарифів для населення, цей механізм часто виявляється недостатнім для повноцінного відтворення, що змушує підприємства постійно шукати баланс між самоокупністю та бюджетною підтримкою [2, с. 120].

Отже, фінансова стійкість комунального підприємства у контексті відтворення його активів залежить не лише від ефективності внутрішнього менеджменту, а й від здатності місцевої влади забезпечувати синергію між власними ресурсами підприємства, бюджетними асигнуваннями та залученим міжнародним капіталом. Вирішального значення при цьому набуває узгодженість

стратегічних пріоритетів розвитку територіальної громади з інвестиційними можливостями підприємства, що дозволяє формувати довгострокову модель оновлення основних засобів. У таких умовах особливої ваги набуває інституційна спроможність органів місцевого самоврядування ефективно координувати фінансові потоки, забезпечувати прозорість їх використання та мінімізувати ризики неефективного розподілу ресурсів. Крім того, важливим є впровадження сучасних підходів до фінансового планування, які передбачають поєднання програмно-цільового методу, елементів проєктного фінансування та механізмів державно-приватного партнерства, що в сукупності створює передумови для стабільного та безперервного відтворення активів комунального сектору.

1.3. Взаємозв'язок між станом необоротних активів та фінансовою стійкістю підприємства

Результативність виробничо-господарської діяльності комунального підприємства перебуває у прямій детермінованій залежності від структури та інтенсивності використання його необоротних активів. У сучасних умовах значна частина вітчизняних підприємств водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ) втрачає фінансову стабільність саме через критичний рівень зносу виробничих потужностей та використання застарілих технологій.

Як зазначає А.Ф. Мельник, відсутність своєчасного оновлення активів стає головним бар'єром для підвищення продуктивності діяльності, тоді як ефективне управління ними створює потужну основу для розвитку в майбутньому [36]. Взаємозв'язок між якісним станом активів та фінансовою стійкістю реалізується через систему стратегічних фінансових чинників.

Для підприємств критичної інфраструктури, до яких належить КП «Надвірнаводоканал», характерним є формування так званого «зачарованого кола технологічної деградації». Його логіка полягає у тому, що надмірний знос мереж (який часто перевищує 70-80%) призводить до зростання кількості

аварій та прихованих втрат води. Ці втрати не покриваються чинним тарифом, що генерує збитки. Збитковість, у свою чергу, унеможливорює відрахування у фонд оновлення активів, що призводить до їх подальшого фізичного руйнування. Таким чином, технічний стан активів стає першопричиною хронічної фінансової нестабільності.

Згідно з теоретичними засадами фінансового менеджменту, фінансова стійкість базується на раціональному зіставленні активів та джерел їхнього формування. Оскільки необоротні активи є об'єктами з низькою ліквідністю та тривалим терміном окупності, вони мають фінансуватися виключно за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань. Використання короткострокових залучених коштів для капітальних інвестицій у водопровідні мережі чи очисні споруди створює ризики розриву ліквідності та загрожує платоспроможності підприємства.

Застарілі необоротні активи генерують надмірні операційні витрати (енергоємність насосного обладнання, витрати на аварійні ремонти), що «вимиває» обігові кошти. У таблиці 1.3 систематизовано характер впливу ключових показників стану активів на фінансові параметри стійкості.

Таблиця 1.3

Матриця впливу показників стану необоротних активів на фінансову стійкість комунального підприємства [42].

Показник стану активів	Характер впливу на фінансову стійкість	Наслідки для підприємства
Коефіцієнт зносу	Зворотний (негативний)	Зростання собівартості через аварійність, зниження чистого прибутку.
Коефіцієнт оновлення	Прямий (позитивний)	Зниження енергоємності, зростання інвестиційної привабливості.
Фондовіддача	Прямий (позитивний)	Прискорення оборотності капіталу, вивільнення ресурсів.

Коефіцієнт придатності	Прямий (позитивний)	Гарантування безперервності надання послуг, стабільність доходів.
------------------------	---------------------	---

У системі фінансового менеджменту, як підкреслює І. Бланк, управління необоротними активами є безперервним процесом [8]. На комунальному підприємстві цей цикл реалізується через низку послідовних етапів (рис. 1.3).

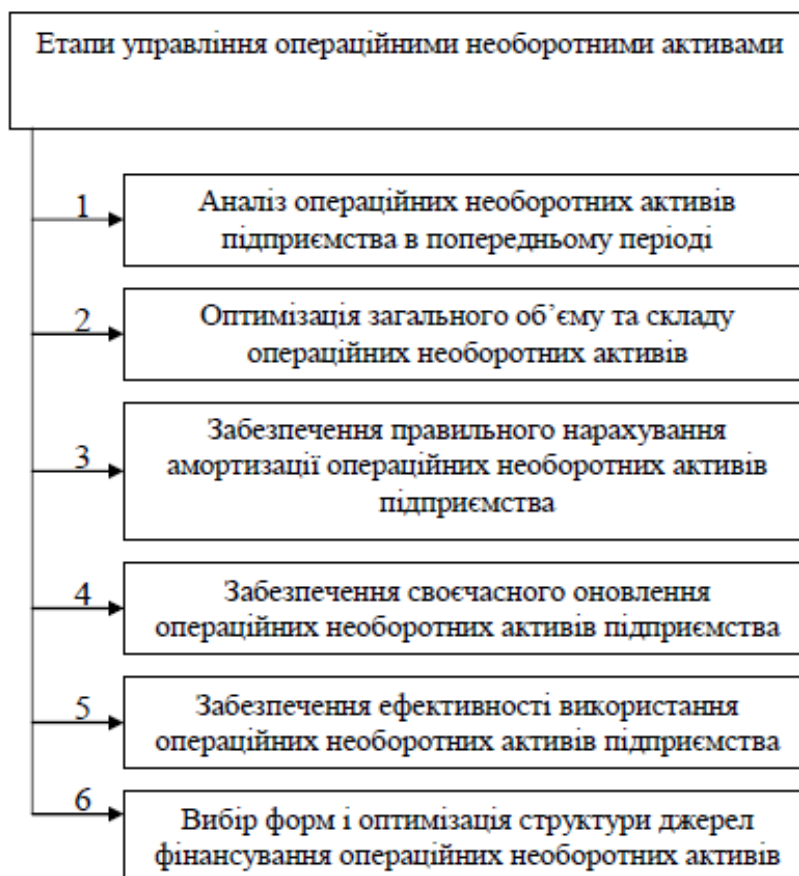

Рис. 1.3. Основні етапи управління операційними необоротними активами підприємства [33].

Цей процес охоплює такі взаємопов'язані етапи:

- ґрунтовний аналіз динаміки складу та ступеня придатності активів;
- оптимізація структури активів відповідно до потреб громади;
- вибір ефективної амортизаційної політики як внутрішнього джерела фінансування;
- визначення оптимальних форм оновлення (просте чи розширене

відтворення).

Зазначені етапи утворюють цілісний управлінський цикл, у межах якого здійснюється оцінка поточного стану активів, формування рішень щодо їх оновлення та забезпечення фінансових джерел реалізації інвестиційних заходів. Ключовим завданням такого управління, за А. М. Поддєрьогіним, є формування необхідних фінансових ресурсів та оптимізація їхньої структури [45].

Для підприємств комунального сектора це означає необхідність поєднання різних джерел фінансування – власних коштів, бюджетних асигнувань, а також залучення довгострокових кредитів чи лізингових механізмів. У цьому контексті Г. В. Савицька підкреслює, що лізинг є ефективною альтернативою прямому придбанню активів, оскільки дозволяє оновлювати матеріально-технічну базу без значного одноразового навантаження на фінансові ресурси підприємства, зберігаючи його поточну платоспроможність [57].

Окреме значення у забезпеченні взаємозв'язку між станом активів і фінансовою стійкістю має амортизаційна політика. Як зазначає О. С. Іванілов, в умовах інфляційних процесів здатність підприємства протидіяти знеціненню капіталу через застосування методів прискореної амортизації або індексації основних засобів є важливим чинником підтримання фінансової рівноваги [26]. Це забезпечує формування реальних грошових ресурсів для подальшого відтворення необоротних активів (рис. 1.4).

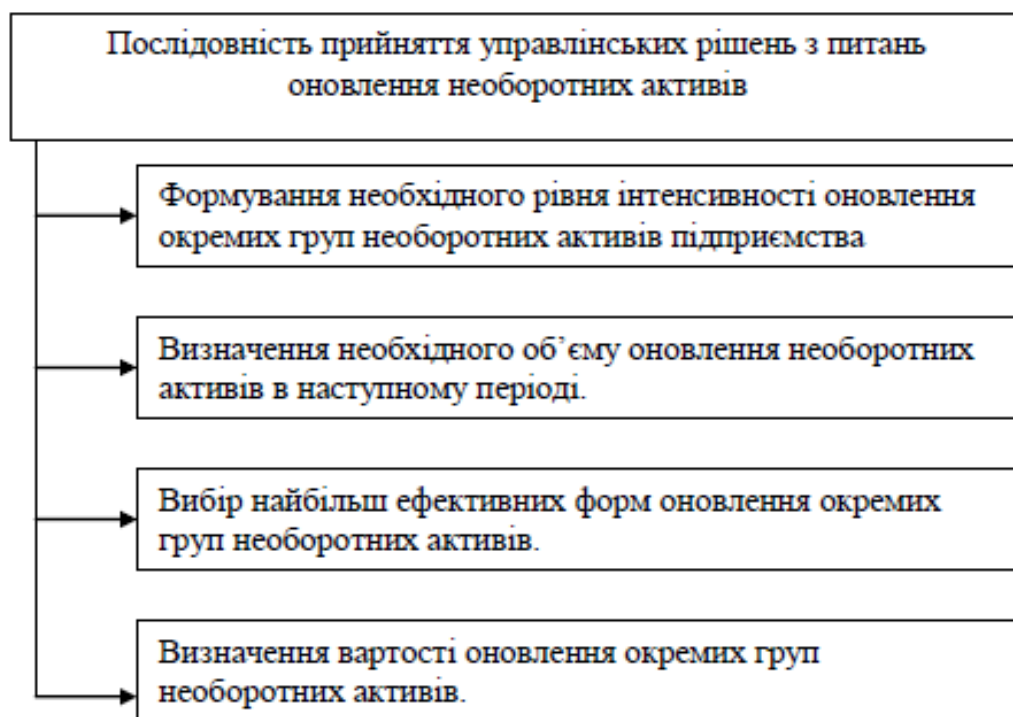

Рис. 1.4. Послідовність прийняття управлінських рішень по оновленню необоротних активів [57].

Отже, взаємозв'язок між станом необоротних активів та фінансовою стійкістю комунального підприємства має комплексний характер:

1. Технічний стан визначає рівень експлуатаційних витрат та обсяг втрат (вплив на прибуток).
2. Інвестиційна політика визначає потребу в зовнішньому фінансуванні (вплив на боргову залежність).
3. Ефективність використання (фондовіддача) визначає швидкість обороту капіталу, інвестованого в інфраструктуру.

Таким чином, раціональне управління необоротними активами є не просто технічним завданням, а фундаментом фінансової стратегії підприємства, що забезпечує баланс між технологічним оновленням та збереженням фінансової незалежності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ КП «НАДВІРНАВОДОКАНАЛ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика комунального підприємства «Надвірнаводоканал»

Комунальне підприємство «Надвірнаводоканал» (код ЄДРПОУ 34231999) є самостійним господарюючим суб'єктом, що забезпечує критично важливі потреби Надвірнянської міської територіальної громади у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Підприємство створене згідно з рішенням Надвірнянської міської ради № 2007-XXVI(Ш)-05 від листопада 2005 року та офіційно зареєстроване 19 квітня 2006 року, що визначає його правовий статус як суб'єкта комунальної форми власності.

Засновником і власником 100% статутного капіталу є Надвірнянська міська рада, яка здійснює функції управління майном територіальної громади. Станом на кінець 2025 року обсяг статутного капіталу становить 31 037 тис. грн, що формує базову майнову основу функціонування підприємства. КП «Надвірнаводоканал» є підзвітним засновнику, а в частині технічної експлуатації, модернізації та розвитку інфраструктури координується профільним структурним підрозділом – Управлінням житлово-комунального господарства та інфраструктури Надвірнянської міської ради.

Основним видом економічної діяльності відповідно до КВЕД 36.00 є забір, очищення та постачання води. Поряд із цим підприємство здійснює діяльність у сфері водовідведення, технічного обслуговування та монтажу інженерних мереж, а також бере участь у виробництві та реалізації електричної енергії, що свідчить про диверсифікацію його господарської діяльності. Ключовою метою функціонування підприємства є забезпечення населення якісними та безперебійними житлово-комунальними послугами, а також підтримання належного технічного стану та розвитку матеріально-технічної

бази.

Специфіка діяльності комунального підприємства зумовлює його орієнтацію не лише на досягнення економічних результатів, а й на виконання соціально значущих функцій, що безпосередньо впливає на особливості формування фінансових результатів та політики управління активами. У цьому контексті важливу роль відіграє ефективність використання необоротних активів, які становлять основу виробничого потенціалу підприємства та визначають якість надання послуг.

Важливим чинником стабільного функціонування підприємства є його кадровий потенціал, що забезпечує безперервність виробничих процесів і належний рівень обслуговування споживачів. Протягом 2023–2025 рр. спостерігається тенденція до поступового розширення штатної чисельності, підвищення рівня оплати праці та покращення соціальних стандартів, що свідчить про адаптацію підприємства до сучасних умов господарювання та зростання вимог до якості послуг (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка показників персоналу КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025/2023, (+/-)
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	65	68	75	+10
Фонд оплати праці, тис. грн	10 812	14 991	19 634	+8 822
Середня місячна заробітна плата, грн	13 862	18 371	21 815	+7 953
Продуктивність праці (дохід на 1 працівника), грн	287 338	343 250	348 373	+61 035

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Забезпеченість кваліфікованими кадрами дозволяє підприємству

нарощувати обсяги діяльності, що відображається у зростанні продуктивності праці на 21,2% за досліджуваний період. Для комплексної оцінки економічного стану КП «Надвірнаводоканал» проаналізуємо основні техніко-економічні показники діяльності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні показники господарської діяльності КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025/2023, (+/-)
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	18 677	23 341	26 128	+7 451
Собівартість реалізації, тис. грн	20 472	26 698	31 166	+10 694
Чистий збиток, тис. грн	(5 876)	(2 401)	(2 589)	+3 287
Амортизація необоротних активів, тис. грн	1 738	2 171	2 546	+808
Залишкова вартість необоротних активів, тис. грн	19 800	21 732	26 422	+6 622

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз фінансових результатів свідчить про складний економічний стан підприємства. Попри позитивну динаміку чистого доходу, який у 2025 році зріс на 39,9% порівняно з 2023 роком, КП «Надвірнаводоканал» продовжує функціонувати зі збитком. Основною причиною такої ситуації є випереджаюче зростання собівартості реалізованих послуг, яке за досліджуваний період збільшилося на 52,2%, що значно перевищує темпи зростання доходів.

Зазначена диспропорція свідчить про наявність структурних проблем у витратній частині діяльності підприємства, зокрема у сфері енергоспоживання, матеріально-технічного забезпечення та витрат на оплату праці. Деталізація основних елементів витрат за 2025 рік дозволяє встановити, що найбільшу

питому вагу у структурі операційних витрат займають матеріальні затрати, які становлять 14 067 тис. грн, а також витрати на оплату праці в обсязі 19 634 тис. грн.

Загальна динаміка доходів, витрат і фінансового результату підприємства за 2023–2025 рр. наведена на рис. 2.1, що дозволяє більш наочно оцінити дисбаланс між доходною та витратною частинами діяльності та визначити ключові чинники формування збитковості.

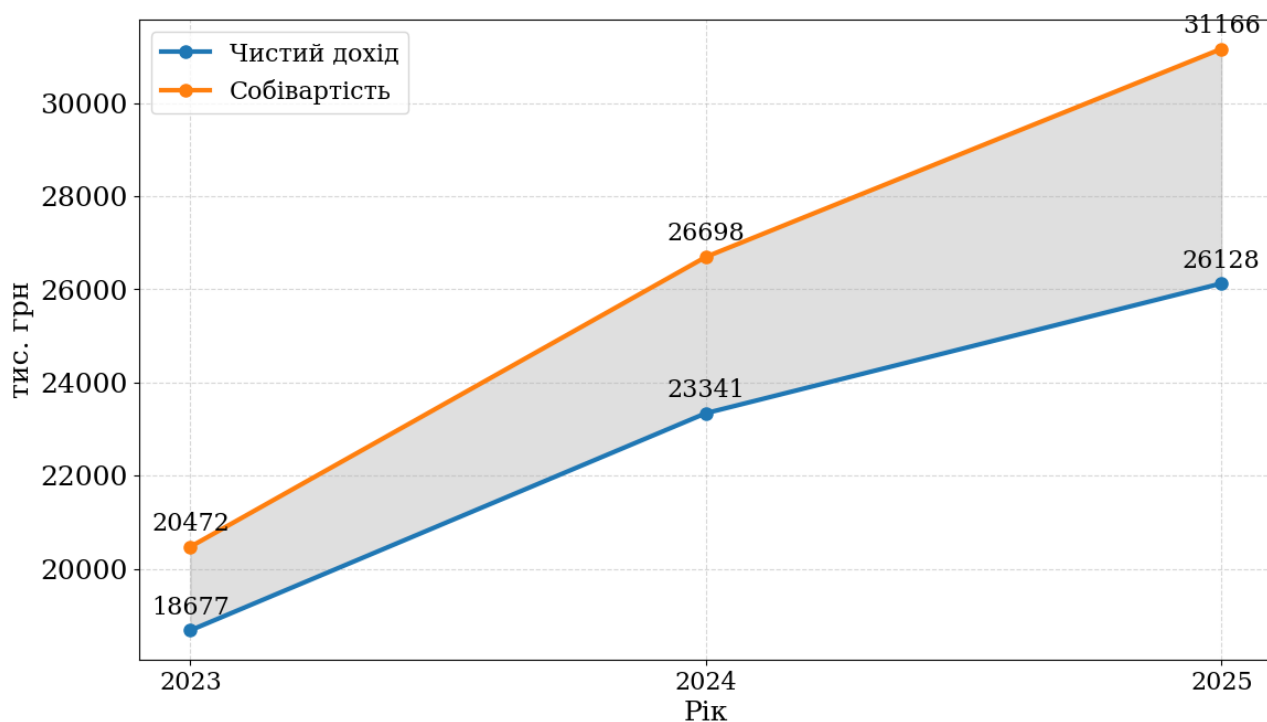

Рис. 2.1. Динаміка чистого доходу та собівартості КП «Надвірнаводоканал» у 2023-2025 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Суттєве зростання вартості необоротних активів та амортизаційних відрахувань підтверджує активну політику оновлення матеріальної бази. Зокрема, у 2025 році було зафіксовано значне надходження основних засобів, що дозволило збільшити їх залишкову вартість до 26 422 тис. грн.

Фінансове забезпечення процесів відтворення активів здійснюється переважно за рахунок статутного капіталу, який за досліджуваний період зріс на 6 000 тис. грн завдяки підтримці засновника. Такий механізм фінансування

дає змогу підтримувати працездатність об'єктів критичної інфраструктури навіть за умов накопичення значного непокритого збитку, який на кінець 2025 року досяг 24 373 тис. грн.

Водночас домінування бюджетного та адміністративного впливу у формуванні ресурсної бази підприємства обмежує його фінансову автономність та знижує можливості самостійного інвестування в оновлення основних засобів. Це формує довгострокову залежність від рішень органу місцевого самоврядування щодо обсягів фінансування та тарифної політики.

Таким чином, організаційно-економічний стан КП «Надвірнаводоканал» характеризується високим рівнем залежності від бюджетної підтримки та регуляторних механізмів, що актуалізує необхідність пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективності управління необоротними активами та оптимізації структури витрат.

2.2. Аналіз складу, структури та стану необоротних активів КП «Надвірнаводоканал».

Необоротні активи відіграють визначальну роль у діяльності комунальних підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, оскільки саме вони формують інженерну інфраструктуру, необхідну для безперервного надання послуг водопостачання та водовідведення. Для КП «Надвірнаводоканал» до складу таких активів належать, зокрема, водопровідні та каналізаційні мережі, насосні станції, очисні споруди, а також інші об'єкти, від технічного стану яких безпосередньо залежить якість послуг і рівень виробничих витрат.

Ефективність використання, своєчасність оновлення та раціональна структура необоротних активів визначають не лише виробничу спроможність підприємства, а й його фінансову стійкість, оскільки значна частина витрат пов'язана з їх утриманням, ремонтом і амортизацією. У зв'язку з цим особливої

актуальності набуває аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів.

Динаміку складу необоротних активів КП «Надвірнаводоканал» у 2023–2025 рр. наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка складу необоротних активів КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр.

Необоротні активи	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	2025 р., тис. грн	Приріст (+,-) 2025 до 2023
Нематеріальні активи	–	5	4	+4
Незавершені капітальні інвестиції	4 200	3 047	105	-4 095
Основні засоби (залишкова вартість)	15 600	18 680	26 313	+10 713
Всього	19 800	21 732	26 422	+6 622

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз даних таблиці 2.3 свідчить, що домінуючу частку в структурі необоротних активів підприємства займають основні засоби. Для глибшого розуміння структурних змін доцільно провести вертикальний аналіз, який показує, що питома вага основних засобів зросла з 78,8% у 2023 році до 99,6% у 2025 році. Це свідчить про завершення масштабного етапу капітального будівництва та перехід до стадії активної експлуатації оновлених потужностей.

Залишкова вартість основних засобів протягом 2023–2025 років зросла на 10 713 тис. грн, що є надзвичайно високим показником для підприємства місцевого значення. Така динаміка вказує на реалізацію цільових програм модернізації мереж та оновлення насосного обладнання.

Водночас спостерігається суттєве скорочення обсягу незавершених капітальних інвестицій – на 4 095 тис. грн (або майже у 40 разів порівняно з початковим рівнем). Це свідчить про ефективне управління інвестиційним

циклом: кошти, що були «заморожені» у будівництві чи реконструкції очисних споруд у 2023 році, трансформувалися у реальні виробничі активи. З фінансової точки зору це означає початок нарахування амортизації на ці об'єкти, що створює внутрішнє джерело для подальшого відновлення.

Нематеріальні активи у структурі займають лише 0,02%, що свідчить про низький рівень капіталізації інтелектуальної власності. Проте поява залишку у 5 тис. грн у 2024 році вказує на початок впровадження спеціалізованого програмного забезпечення (можливо, для обліку втрат води чи білінгових систем), що є позитивним кроком у цифровізації управління. Загальний приріст необоротних активів на 6 622 тис. грн (або на 33,4%) візуалізовано на рис. 2.2.

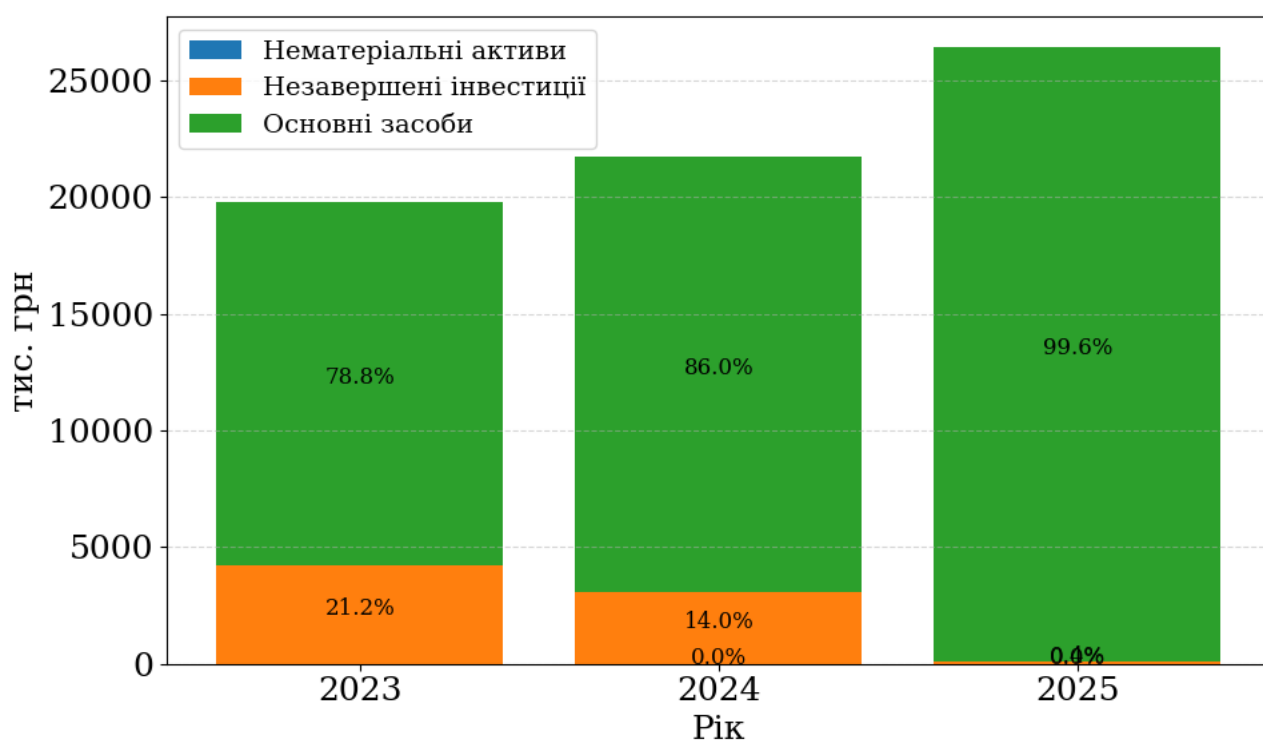

Рис. 2.2. Динаміка структури необоротних активів КП «Надвірнаводоканал» у 2023–2025 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Це свідчить про орієнтацію підприємства на підтримання та розвиток матеріально-технічної бази, однак така динаміка значною мірою залежить від зовнішніх джерел фінансування, що обмежує рівень фінансової самостійності підприємства.

Зростання частки необоротних активів у структурі майна підприємства та їх домінуюча роль у загальному обсязі активів свідчать про капіталомісткий характер діяльності КП «Надвірнаводоканал». Така структура є типовою для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, однак вона супроводжується відносним зменшенням частки ліквідних оборотних ресурсів.

Слід зауважити, що капіталомісткість КП «Надвірнаводоканал» накладає специфічні фінансові ризики. Оскільки основна частина майна представлена специфічними інженерними мережами, які неможливо швидко реалізувати на ринку (низька ліквідність), фінансова стійкість підприємства критично залежить від стабільності тарифної політики та бюджетної підтримки.

Зростання вартості основних засобів на тлі зменшення частки оборотних коштів свідчить про те, що підприємство стає більш "важким" у фінансовому сенсі: збільшується потреба у коштах на технічне обслуговування, податки на майно та страхування. За таких умов виникає потреба у детальному аналізі здатності підприємства підтримувати поточну платоспроможність, оскільки надмірна імобілізація ресурсів у необоротні активи може призвести до дефіциту "живих" грошей для оплати електроенергії чи праці.

За таких умов посилюється значення оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання, оскільки саме ліквідність визначає рівень його короткострокової фінансової стійкості. З урахуванням цього доцільно проаналізувати показники ліквідності КП «Надвірнаводоканал» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники ліквідності (платоспроможності) КП «Надвірнаводоканал»

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 до 2023 (%)
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,02	1,14	1,22	+19,6
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,64	0,72	0,78	+21,8

Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,08	0,12	0,05	-37,5
-----------------------------------	------	------	------	-------

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Проведений аналіз свідчить про неоднозначні тенденції у забезпеченні платоспроможності підприємства. Коефіцієнт поточної ліквідності продемонстрував стійке зростання на 19,6%, піднявшись з критичної позначки 1,02 у 2023 році до 1,22 у 2025 році. У сучасному фінансовому менеджменті нормативним для цього показника вважається діапазон 1,5–2,0. Таким чином, хоча підприємство формально здатне покрити свої зобов'язання (оскільки коефіцієнт > 1), фактичний запас фінансової міцності є мінімальним. За таких умов будь-яка затримка платежів від населення або неочікувана аварія на інженерних мережах може миттєво перевести підприємство у стан технічного дефолту через брак резервних обігових коштів.

Позитивна динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності (з 0,64 до 0,78) вказує на певне покращення структури оборотних активів, передусім за рахунок накопичення дебіторської заборгованості за надані послуги. Проте, оскільки рекомендоване значення становить 0,7–1,0, поточний стан КП «Надвірнаводоканал» знаходиться на нижній межі фінансової безпеки. Це підтверджує, що без урахування матеріальних запасів, які мають низьку швидкість реалізації, підприємство відчуває постійні труднощі з проведенням оперативних розрахунків із постачальниками та підрядниками.

Найбільш тривожною є динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності, який у 2025 році знизився до критичного рівня 0,05. Це означає, що лише 5% поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити негайно за рахунок залишків грошових коштів на рахунках. Таке різке падіння (на 37,5% відносно 2023 року) свідчить про те, що майже всі вільні грошові ресурси підприємства мобілізуються та спрямовуються на фінансування капітальних видатків. Для комунального підприємства така ситуація є симптоматичною: активне відтворення необоротних активів та модернізація технічної бази відбуваються за рахунок критичного виснаження поточної касової ліквідності.

Отже, попри покращення загальних показників покриття, КП «Надвірнаводоканал» функціонує в умовах гострого дефіциту «живих» грошей. Це вказує на високу ціну технічного оновлення: підприємство свідомо жертвує поточною фінансовою гнучкістю заради стратегічної мети – зниження експлуатаційних витрат у майбутньому через оновлення застарілих фондів. Для детальної оцінки результатів цієї стратегії необхідно проаналізувати рух та якісний стан основних засобів підприємства.

Дані, що характеризують наявність та рух основних засобів, наведені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка наявності та руху основних засобів КП «Надвірнаводоканал»

Роки	Залишок на початок року (первісна), тис. грн	Залишок на кінець року (первісна), тис. грн	Залишок на кінець року (за мінусом зносу), тис. грн	Сума зносу на кінець року, тис. грн
2023	23 824	26 460	15 600	10 860
2024	26 460	31 656	18 680	12 976
2025	31 656	41 818	26 313	15 505

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз даних таблиці 2.5 свідчить, що протягом 2023–2025 років відбувалося суттєве зростання вартості основних засобів КП «Надвірнаводоканал» – на 15 358 тис. грн. Це зумовлено як надходженням нових об'єктів, так і модернізацією наявної матеріально-технічної бази, що є характерним для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.

Паралельно спостерігається збільшення суми зносу на 4 645 тис. грн, що є природним наслідком експлуатації основних засобів. Водночас слід зазначити, що темпи приросту первісної вартості активів випереджають темпи їх зношення, що свідчить про переважання процесів оновлення над фізичним старінням основних засобів.

З метою поглибленого аналізу доцільно розглянути структуру основних засобів за групами (табл. 2.6), що дозволяє оцінити якісні зміни в їх складі та визначити пріоритетні напрями інвестиційної стратегії підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки складу та структури основних засобів за групами

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Основні засоби всього, у т.ч.	100%	100%	100%	—
Будинки та споруди (мережі)	72,4%	70,2%	68,5%	-3,9 в.п.
Машини та обладнання	18,2%	20,5%	24,1%	+5,9 в.п.
Транспортні засоби	8,1%	7,8%	6,2%	-1,9 в.п.
Інструменти, інвентар	1,3%	1,5%	1,2%	-0,1 в.п.

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз структури основних засобів свідчить про домінування групи «Будинки, споруди та інженерні мережі», частка яких залишається найбільшою, хоча і має стійку тенденцію до поступового зниження (з 72,4% у 2023 р. до 68,5% у 2025 р.). Слід зазначити, що така висока питома вага цієї групи є специфічною рисою підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, оскільки вартість протяжних мереж та масивних очисних споруд формує «кістяк» виробничої інфраструктури. Проте зниження частки цієї групи на 3,9 в.п. не свідчить про скорочення потужностей, а пояснюється випереджаючими темпами інвестицій у більш технологічні компоненти активів.

Водночас ключовою позитивною зміною є зростання питомої ваги машин та обладнання на 5,9 в.п. (з 18,2% до 24,1%). У фінансовій теорії цю групу відносять до активної частини основних засобів, оскільки саме вона безпосередньо бере участь у технологічному процесі та впливає на ефективність використання ресурсів. Збільшення частки активної частини активів свідчить про поступову модернізацію виробничих процесів, підвищення рівня їх автоматизації та технічного переоснащення КП «Надвірнаводоканал». Зокрема, це може бути пов'язано із заміною застарілих енергоємних насосних агрегатів на сучасні

частотно-регульовані системи.

Зменшення частки транспортних засобів (на 1,9 в.п.) та інструментів і інвентарю має незначний характер і є наслідком структурного зсуву на користь виробничого обладнання. Важливо розуміти, що такий перерозподіл активів сприяє оптимізації собівартості послуг: якщо «пасивна» частина (мережі) здебільшого потребує витрат на утримання, то «активна» (обладнання) створює потенціал для економії електроенергії та реагентів.

Таким чином, структура основних засобів КП «Надвірнаводоканал» поступово трансформується у напрямі підвищення технологічності. Зростання частки активної частини основних засобів свідчить про перехід підприємства від стратегії «виживання та латання дірок» до стратегії інтенсивного технічного розвитку. Це створює надійний фундамент для зміцнення фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, оскільки оновлена база активів дозволяє знизити рівень операційних ризиків та аварійності на виробництві.

2.3. Оцінка фінансової стійкості та ефективності використання активів

Фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана зі структурою його активів та джерелами їх формування, оскільки саме вони визначають здатність забезпечувати безперервність господарської діяльності та своєчасне оновлення матеріально-технічної бази. Для КП «Надвірнаводоканал» цей аспект є особливо важливим, оскільки значна частка необоротних активів та висока капіталомісткість діяльності зумовлюють потребу у стабільних джерелах фінансування. У комунальному секторі фінансова стійкість виступає не лише як економічний показник, а й як гарантія соціальної безпеки громади, оскільки стабільний технічний стан активів мінімізує ризики техногенних аварій.

З огляду на раніше встановлені тенденції зростання вартості основних засобів та залежності підприємства від зовнішніх надходжень, оцінка

фінансової стійкості дозволяє визначити реальний рівень його фінансової незалежності та здатність підтримувати відтворювальні процеси без критичного навантаження на бюджет громади. Слід зауважити, що для підприємств ВКГ (водопровідно-каналізаційного господарства) характерним є стан «вимушеної фінансової залежності», коли через низьку рентабельність тарифів власні джерела відтворення активів (прибуток та амортизація) є недостатніми, що вимагає постійної капіталізації з боку засновника.

Таким чином, аналіз фінансової стійкості КП «Надвірнаводоканал» має на меті виявити ступінь покриття необоротних активів стабільними джерелами фінансування та оцінити рівень ризику втрати керованості фінансовими потоками в умовах активної модернізації.

Проаналізуємо основні показники фінансової стійкості підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Показники фінансової стійкості КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр.

Показник	Метод розрахунку	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	0,22	0,24	0,21	-0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	Зобов'язання / Валюта балансу	0,78	0,76	0,79	+0,01
Коефіцієнт маневреності капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	-1,65	-1,15	-1,52	+0,13

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз даних таблиці 2.7 свідчить про низький рівень фінансової автономії підприємства: коефіцієнт автономії протягом 2023–2025 років

коливається в межах 0,21–0,24 при нормативному значенні понад 0,5. Це означає, що лише 21-24% майна підприємства сформовано за рахунок власних коштів, тоді як решта активів фінансується за рахунок зобов'язань. Така ситуація підвищує ризики втрати фінансової незалежності, проте для комунального сектора вона є наслідком тривалої збитковості та відсутності ринкових механізмів ціноутворення.

Коефіцієнт фінансової залежності, відповідно, має високе значення (0,76–0,79), що підтверджує домінування залученого капіталу в структурі джерел формування майна. Слід зауважити, що у структурі цих зобов'язань значну частку складає кредиторська заборгованість перед бюджетом та постачальниками енергоресурсів. Водночас відносна стабільність фінансового стану КП «Надвірнаводоканал» забезпечується регулярним поповненням статутного капіталу засновником (Надвірнянською міською радою). Це дозволяє підприємству підтримувати інвестиційну активність у сфері оновлення необоротних активів навіть за умови відсутності власного прибутку.

Особливої уваги заслуговують негативні значення коефіцієнта маневреності капіталу (-1,65 у 2023 р. та -1,52 у 2025 р.). У фінансовому аналізі такий стан свідчить про те, що не лише весь власний капітал підприємства «зв'язаний» у необоротних активах (трубопроводах, спорудах), а й частина залучених коштів використана для фінансування цих важколіквідних об'єктів. Це катастрофічно обмежує гнучкість підприємства у фінансуванні поточної діяльності, створюючи хронічний дефіцит обігових коштів для закупівлі паливно-мастильних матеріалів, реагентів та оплати праці.

Узагальнено можна зазначити, що фінансова стійкість КП «Надвірнаводоканал» за класичними критеріями є низькою. Однак вона підтримується за рахунок механізмів адміністративно-бюджетного регулювання, що є специфічним інструментом фінансового забезпечення критичної інфраструктури. Фактично, громада виступає гарантом фінансового виживання підприємства, що дозволяє забезпечувати безперервність надання життєво важливих послуг.

Важливою складовою подальшого аналізу є дослідження джерел фінансового забезпечення відтворення активів, оскільки саме вони мають стати альтернативою бюджетним вливанням. Як зазначає О. Арєф'єва, одним із ключових внутрішніх джерел фінансування є амортизаційні відрахування, що формують основу самофінансування оновлення основних засобів [1, с. 154]. У зв'язку з цим доцільно детально проаналізувати чинну амортизаційну політику підприємства та її здатність генерувати ресурси для реновації (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Склад нарахованої амортизації КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр.

Тип основних засобів	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	2025 р., тис. грн	Відхилення 2025/2023, (+/-)
Будинки, споруди та мережі	1 251	1 524	1 744	+493
Машини та обладнання	316	445	614	+298
Транспортні засоби та інші	171	202	188	+17
РАЗОМ	1 738	2 171	2 546	+808

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Загальна сума амортизаційних відрахувань за досліджуваний період зросла на 46,5%, що стало прямим наслідком масштабного оновлення основних засобів та введення в експлуатацію нових об'єктів у 2024–2025 рр. Оскільки амортизація нараховується на ширшу базу активів (зокрема на нове обладнання з високою первісною вартістю), її обсяг природним чином збільшується. Проте, попри позитивну динаміку, абсолютний обсяг амортизаційних ресурсів (2 546 тис. грн у 2025 році) залишається критично недостатнім для забезпечення навіть простого, не кажучи вже про розширене відтворення необоротних активів.

Така ситуація створює «дефіцит самофінансування», що обмежує можливості КП «Надвірнаводоканал» щодо самостійного оновлення матеріально-технічної бази. В умовах інфляції та зростання вартості

технологічного обладнання, накопичених амортизаційних коштів вистачає лише на підтримання поточного працездатного стану мереж, але не на їх повну реновацію. Це зумовлює високу залежність підприємства від зовнішнього фінансового регулювання.

У цих умовах ключовим інструментом фінансового забезпечення відтворення залишається пряма підтримка засновника через механізм поповнення статутного капіталу, обсяг якого у 2025 році становив 3 120 тис. грн. Слід зауважити, що обсяг бюджетних вливань у статутний капітал уже перевищує обсяг нарахованої амортизації. Це свідчить про зміну моделі відтворення активів: від моделі самоокупності підприємство переходить до моделі капітальних трансфертів, де інвестиційний розвиток повністю залежить від фінансових можливостей місцевої громади.

Така модель фінансового забезпечення є вимушеною, оскільки чинні тарифи на послуги водопостачання та водовідведення не включають достатньої інвестиційної складової. Відтак, амортизація виконує переважно облікову функцію, а не функцію реального накопичення коштів для розвитку. Це підкреслює необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності використання вже наявних активів, щоб максимізувати дохід на кожную одиницю вкладеного капіталу.

Наступним етапом аналізу, що дозволить оцінити віддачу від проведеної модернізації та її вплив на фінансовий результат, є оцінка ефективності використання необоротних активів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз ефективності використання необоротних активів та факторів доходу

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Чистий дохід, тис. грн	18 677	23 341	26 128	+7 451
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн	18 630	20 766	24 077	+5 447

Фондовіддача, грн	1,00	1,12	1,08	+0,08
Рентабельність НА (збитковість), %	-31,5%	-11,5%	-10,7%	+20,8 в.п.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності КП «Надвірнаводоканал».

Аналіз даних таблиці 2.11 свідчить про стійку позитивну динаміку доходів підприємства: чистий дохід у 2025 році збільшився на 2 787 тис. грн, або на 11,9% порівняно з 2024 роком (відносно 2023 року приріст склав майже 40%). Це зростання зумовлене комплексом факторів: коригуванням тарифів для юридичних осіб та бюджетних установ, підвищенням рівня розрахункової дисципліни споживачів, а також активною роботою менеджменту щодо залучення грантової підтримки для фінансування критичної інфраструктури в умовах воєнного стану.

Паралельно спостерігається підвищення фондовіддачі з 1,00 до 1,08 грн. Хоча зростання на 8 копійок з кожної гривні вартості активів може здатися незначним, для капіталомісткого водоканалу це є позитивним індикатором. Це підтверджує, що оновлена матеріально-технічна база (зокрема енергоефективні насосні агрегати) дозволяє генерувати більший обсяг послуг та доходу при порівняно менших питомих витратах. Зворотний показник – фондомісткість – продемонстрував тенденцію до зниження, що свідчить про поступове подолання технологічної відсталості та раціоналізацію структури майна.

Особливої уваги заслуговує динаміка рентабельності необоротних активів. Попри те, що показник залишається у від'ємній зоні (що є хронічною проблемою галузі через стримування тарифів для населення), спостерігається суттєве скорочення збитковості – з -31,5% до -10,7%. Таке "одужання" показника на 20,8 в.п. свідчить про якісний зсув в управлінні активами: модернізація дозволила скоротити втрати води в мережах та зменшити питомі витрати на електроенергію, що автоматично знизило тиск операційних збитків на вартість активів.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу у другому розділі, слід зазначити, що КП «Надвірнаводоканал» функціонує у складних умовах

обмеженої фінансової автономії. Проте обрана стратегія фінансового регулювання, що базується на поєднанні внутрішніх амортизаційних ресурсів та масштабних капітальних внесків засновника, виявилася результативною. Підприємству вдалося не лише зберегти цілісність інженерної інфраструктури, а й суттєво її оновити, перевівши значну частину незавершених інвестицій до складу діючих основних засобів.

Таким чином, сформований за 2023–2025 роки технічний потенціал створює передумови для подальшого зміцнення фінансової стійкості. Проте критична залежність від бюджетних вливань та низька ліквідність вимагають пошуку нових, більш автономних інструментів фінансового забезпечення відтворення активів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Системні проблеми та фінансові бар'єри відтворення активів комунальних підприємств

В умовах трансформаційних змін у національній економіці стан та динаміка розвитку територіальних громад значною мірою визначаються ефективністю функціонування суб'єктів комунальної власності. Саме ці суб'єкти формують матеріальну основу забезпечення життєдіяльності населення та виступають інструментом реалізації соціально-економічної політики на місцевому рівні.

У наукових дослідженнях обґрунтовується, що об'єкти комунальної власності виконують роль базових елементів локальної економічної системи, через які органи місцевого самоврядування здійснюють регулюючий вплив на розвиток територій і забезпечують надання суспільно значущих, зокрема життєво необхідних, послуг населенню (Багацька К.В., Глухова В.І.).

КП «Надвірнаводоканал», як об'єкт інженерно-технічної інфраструктури, належить до групи соціально значущих об'єктів комунальної форми власності. Враховуючи, що такі підприємства є економічною основою місцевого самоврядування та призначені для вирішення житлово-комунальних проблем громади, питання їх фінансової стійкості та здатності до самовідтворення залишаються надзвичайно актуальними.

На сьогодні спостерігається хронічно збиткова діяльність більшості комунальних підприємств галузі водопостачання. Проведений у другому розділі аналіз КП «Надвірнаводоканал» підтверджує загальнодержавну тенденцію: принципи управління часто залишаються застарілими, а модернізація необоротних активів розвивається низькими темпами через низьку

прибутковість або її повну відсутність. Характерними рисами функціонування підприємства є:

1. Висока залежність від бюджетних трансфертів (дотацій) з місцевого бюджету, що обмежує стратегічне планування.
2. Значна зношеність основних фондів, що потребують негайного оновлення для запобігання техногенним ризикам.
3. Фінансова несаможиттєвість, що унеможлиблює вирішення проблем капітального будівництва та реконструкції за рахунок власного прибутку.

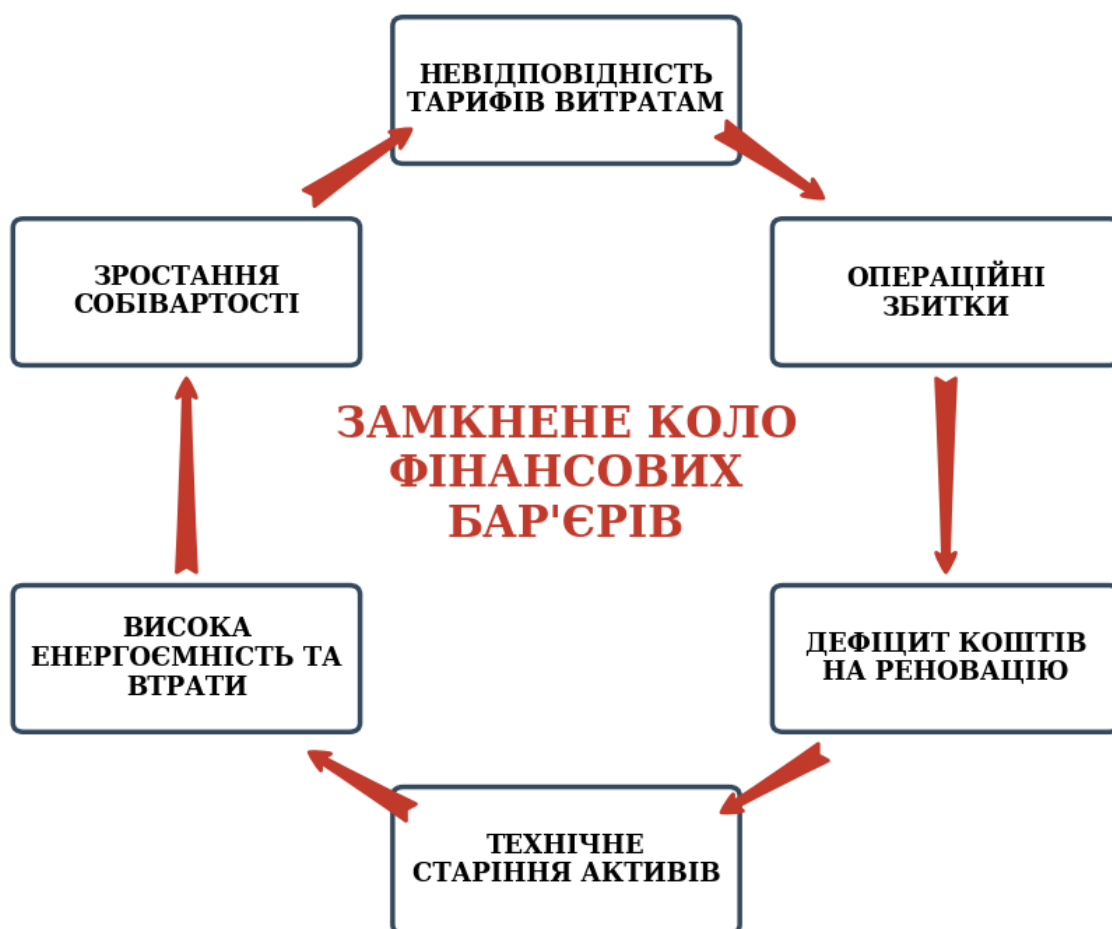

Рис. 3.1. Замкнене коло фінансових бар'єрів відтворення необоротних активів КП «Надвірнаводоканал».

Джерело: складено автором.

Аналіз вищенаведеної схеми дозволяє стверджувати, що фінансові бар'єри мають каскадний характер. Для КП «Надвірнаводоканал» ключовим деструктивним фактором є часовий розрив між зростанням вартості ресурсів

(електроенергії, пального) та процедурою перегляду тарифів. Оскільки тарифи для населення є соціально чутливим питанням, вони часто залишаються незмінними, що призводить до «вимивання» обігових коштів. Від’ємна рентабельність, фактично унеможлиблює використання амортизаційного фонду за призначенням: кошти витрачаються на латання поточних фінансових дірок.

Для систематизації виявлених перешкод доцільно класифікувати їх за групами впливу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

**Класифікація системних бар’єрів відтворення активів КП
«Надвірнаводоканал»**

Група бар’єрів	Прояви та вплив на відтворення активів
Економічні	Невідповідність тарифів собівартості; висока інфляція на ремонтні матеріали; низька платоспроможність частини споживачів.
Технологічні	Висока енергоємність застарілих насосів; втрати води в старих мережах, що перевищують нормативні показники.
Інституційні	Складність залучення іноземних інвестицій; відсутність державних програм пільгового кредитування комунального сектора.
Управлінські	Відсутність довгострокової фінансової стратегії оновлення активів; орієнтація на аварійне відновлення замість планової реновації.

Джерело: складено автором.

Аналіз діяльності КП «Надвірнаводоканал» дає підстави виокремити сукупність системних проблем, що обмежують ефективність процесів відтворення активів підприємства.

По-перше, спостерігається значний рівень фізичного та морального зносу основних засобів. Незважаючи на здійснення закупівель окремих одиниць

техніки у 2024–2025 роках, інженерна інфраструктура водопровідно-каналізаційного господарства залишається критично зношеною, що зумовлює суттєві понаднормові втрати води та підвищує витратність експлуатації мереж.

По-друге, наявна тарифна політика характеризується структурною недосконалістю. Відсутність повноцінної інвестиційної складової у тарифі обмежує його функцію відтворення, оскільки наявні тарифні надходження покривають переважно поточні операційні витрати без формування фінансової бази для оновлення основних засобів.

По-третє, підприємство має низький рівень інвестиційної привабливості. Це зумовлено як особливостями комунальної форми власності, так і високим ступенем державного регулювання галузі, що істотно звужує можливості залучення приватного капіталу. У результаті бюджет територіальної громади фактично виступає домінуючим джерелом фінансового забезпечення розвитку підприємства.

В умовах загострення зазначених проблем першочергового значення набуває адаптація фінансово-господарського механізму функціонування підприємства до сучасних економічних умов. З метою підвищення рівня фінансового забезпечення відтворення активів доцільною є реалізація таких заходів.

Насамперед, необхідним є запровадження обов'язковості формування цільових амортизаційних фондів. Концентрація амортизаційних відрахувань на окремих рахунках із чітким цільовим призначенням дозволить унеможливити їх використання на покриття поточних витрат та забезпечить формування стабільного джерела фінансування капітального оновлення.

Крім того, доцільним є впровадження сучасних фінансових інструментів, зокрема механізмів енергосервісу (ESCO). Їх застосування дає змогу здійснювати модернізацію обладнання за рахунок майбутньої економії енергоресурсів, що знижує потребу у первинних інвестиційних ресурсах.

Важливим напрямом є також формування поетапної тарифної стратегії, орієнтованої на поступове включення інвестиційної складової. Такий підхід

дозволить забезпечити мінімально необхідний рівень прибутковості для фінансування пріоритетних інвестиційних проєктів і водночас зменшити фінансове навантаження на бюджет Надвірнянської територіальної громади.

Отже, удосконалення фінансових відносин у межах підприємства слід розглядати як ключову передумову підвищення ефективності відтворювальних процесів. Вирішення проблеми хронічного недофінансування доцільно пов'язувати з переходом від моделі переважно бюджетного дотування до активної інвестиційно орієнтованої політики, у межах якої амортизаційні відрахування та бюджетні ресурси функціонують як інтегрований механізм оновлення виробничо-технічної бази підприємства.

3.2. Удосконалення амортизаційної політики як внутрішнього джерела відтворення активів

В умовах обмеженого доступу до зовнішніх інвестиційних ресурсів та дефіциту бюджетного фінансування особливої актуальності набуває мобілізація внутрішніх джерел відтворення необоротних активів. Ключовим інструментом самофінансування на мікроекономічному рівні виступає амортизаційний фонд. У сучасних наукових підходах амортизаційна політика підприємства трактується не лише як механізм поступового перенесення вартості засобів праці на собівартість продукції, а як важливий елемент стратегічного управління процесами оновлення матеріально-технічної бази.

Для КП «Надвірнавотоканал» чинна амортизаційна політика ґрунтується переважно на застосуванні прямолінійного методу нарахування амортизації. Незважаючи на його методичну простоту та передбачуваність, зазначений підхід не враховує темпів морального старіння основних засобів і обмежує можливості прискореного накопичення фінансових ресурсів на початкових етапах їх експлуатації. З огляду на те, що у 2024–2025 роках підприємством введено в експлуатацію значний обсяг нового технологічного обладнання,

зокрема насосних агрегатів і систем фільтрації, обґрунтованим є впровадження елементів прискореної амортизації.

Основні напрями вдосконалення амортизаційної політики підприємства доцільно систематизувати у вигляді комплексу взаємопов'язаних заходів, наведених на рис. 3.2.

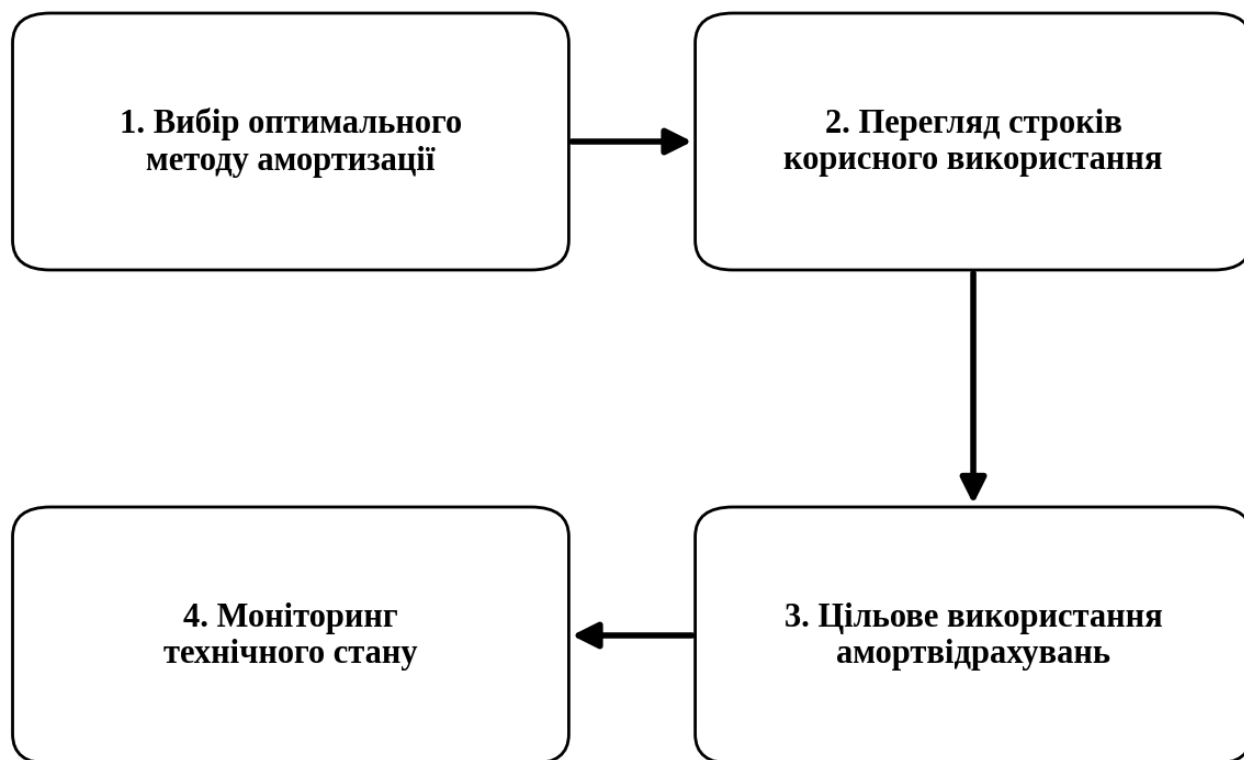

Рис. 3.2. Напрями оптимізації амортизаційної політики КП «Надвірнаводоканал».

Джерело: складено автором.

Доцільним є застосування методу зменшення залишкової вартості щодо активної частини основних засобів, зокрема машин та обладнання. Використання цього методу забезпечує прискорене нарахування амортизації у перші роки експлуатації об'єктів, що створює передумови для більш інтенсивного формування внутрішніх фінансових ресурсів. За відповідних параметрів амортизаційної норми це дозволяє списувати до 40–50 % первісної вартості об'єкта на початкових етапах його використання.

З метою обґрунтування доцільності впровадження зазначеного підходу проведемо порівняльний прогностичний розрахунок для нової одиниці обладнання

первісною вартістю 1 000 тис. грн та строком корисного використання 5 років (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

**Порівняння методів нарахування амортизації для активної частини
основних засобів (прогноз)**

Рік експлуатації	Прямолінійний метод (поточний), тис. грн	Метод зменшення залишкової вартості (пропонований), тис. грн	Ефект (додатковий ресурс для відтворення), тис. грн
1-й рік	200,0	400,0	+200,0
2-й рік	200,0	240,0	+40,0
3-й рік	200,0	144,0	-56,0
4-й рік	200,0	86,4	-113,6
5-й рік	200,0	129,6*	-70,4
РАЗОМ	1 000,0	1 000,0	—

*Примітка: за останні роки сума коригується до ліквідаційної вартості.

Застосування прискореного методу дозволяє підприємству в перші два роки сформувати амортизаційний ресурс на 240 тис. грн більший, ніж при традиційному підході. В контексті КП «Надвірнаводоканал» це означає можливість швидшої реінвестиції коштів у закупівлю запчастин або дрібне модернізування іншого критичного обладнання без очікування бюджетних дотацій.

Науково-методичне обґрунтування реформування амортизаційної політики включає також перегляд строків корисного використання. Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби», підприємство має право самостійно встановлювати ці строки, виходячи з очікуваної потужності та фізичного зносу [41]. В таблиці 3.2 запропоновано диференційований підхід до груп основних засобів.

Таблиця 3.3.

Рекомендовані зміни у строках та методах відтворення активів

Група основних засобів	Рекомендований метод	Обґрунтування зміни	Очікуваний результат
Машини та обладнання	Зменшення залишкової вартості	Високий темп морального зносу та енергозатратність	Швидке накопичення коштів на енергоефективну заміну
Транспортні засоби	Виробничий метод	Залежність зносу від пробігу та навантаження	Об'єктивне відображення витрат у собівартості
Передавальні пристрої (мережі)	Прямолінійний	Тривалий термін експлуатації (20-40 років)	Рівномірний розподіл навантаження на тариф

Джерело: складено автором.

Запровадження зазначених заходів перетворить амортизацію з пасивної бухгалтерської статті на динамічний фінансовий важіль. Важливим аспектом є також забезпечення цільового спрямування цих коштів. Для цього на підприємстві доцільно запровадити окремий субрахунок для акумулювання амортизаційних відрахувань, що унеможливить їх використання на покриття касових розривів або оплати поточних боргів за енергоносії.

Таким чином, удосконалення амортизаційної політики КП «Надвірняводоканал» є базовим етапом переходу до моделі самовідтворення. Це дозволить підвищити рівень самофінансування капітальних інвестицій на 15-20% протягом наступних трьох років, що суттєво знизить навантаження на бюджет Надвірнянської територіальної громади та зміцнить загальну фінансову

стійкість суб'єкта господарювання.

3.3. Рекомендації щодо удосконалення системи управління фінансовими результатами

Проведений у попередніх розділах аналіз засвідчив, що чинна система управління фінансовими результатами КП «Міськсвітло» характеризується переважно адміністративно-пасивним типом. Такий підхід не забезпечує належної гнучкості та адаптивності підприємства до змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах значна частина комунальних підприємств функціонує в режимі низької рентабельності або є збитковою. Це зумовлено сукупністю факторів, серед яких визначальними є недостатній рівень технічного і технологічного розвитку, адміністративне регулювання тарифів, що не завжди забезпечує повне покриття витрат, а також обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

З огляду на це, підвищення ефективності управління фінансовими результатами, а також оптимізація їх обсягу та структури потребують розроблення і практичної реалізації комплексної фінансової стратегії підприємства. Така стратегія має формуватися як складова загальної стратегії розвитку суб'єкта господарювання та забезпечувати не лише раціональне використання власних фінансових ресурсів, але й підвищення ефективності управління залученими бюджетними асигнуваннями [55].

Процес формування фінансової стратегії слід розглядати як базову основу фінансового планування. Модель її реалізації для комунального підприємства доцільно трактувати як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, що враховує вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, сукупність інструментів реалізації, а також критерії оцінювання результативності. Структурно-логічну схему формування зазначеної стратегії подано на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Схема формування фінансової стратегії комунального підприємства

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [11, с. 32].

На основі наведеної моделі розробку та імплементацію фінансової стратегії КП «Міськсвітло» пропонується здійснювати за наступними логічними етапами:

1. Аналітичний етап (дослідження середовища). Оцінка впливу зовнішніх загальноекономічних факторів (рівень інфляції, обсяги бюджетного фінансування, законодавче регулювання) та внутрішніх чинників (структура витрат, якість управління, стан активів).

2. Етап цілепокладання. Визначення стратегічних цілей: оновлення матеріально-технічної бази, оптимізація витрат та максимізація власних комерційних доходів.

3. Етап деталізації показників. Розрахунок економічно обґрунтованих темпів зростання власних фінансових ресурсів та цільових маркерів рентабельності.

4. Організаційний етап (розробка механізму). Визначення системи організаційних та економічних важелів для практичного втілення обраної стратегії (затвердження тарифів на платні послуги, впровадження систем контролю).

5. Контрольно-оціночний етап. Організація дієвого моніторингу результатів, складання аналітичної звітності та внесення коректив у разі зміни соціально-економічного середовища.

Відповідно до запропонованої стратегічної моделі трансформації системи управління фінансовими результатами КП «Міськсвітло» розроблено комплекс прикладних управлінських заходів, згрупованих за двома пріоритетними напрямками. Їх реалізація орієнтована на диверсифікацію джерел формування доходів і підвищення ефективності управління витратами, що в сукупності має забезпечити зміцнення фінансової стійкості підприємства та зменшення його залежності від бюджетного фінансування.

Перший напрям передбачає удосконалення підсистеми управління доходами на засадах комерціалізації діяльності. Ключовим завданням є перехід від моноджерельної (бюджетної) моделі формування доходів до багатоканальної. У межах цього підходу доцільним є затвердження внутрішнього нормативного документа щодо надання платних послуг із чіткою регламентацією тарифів на комерційне використання спеціалізованої техніки (зокрема автовишок), а також виконання електромонтажних робіт для зовнішніх замовників, включаючи об'єднання співвласників багатоквартирних будинків та суб'єктів приватного сектору. Важливим інструментом підвищення результативності є впровадження системи ключових показників ефективності (KPI), що передбачає прив'язку частини матеріального стимулювання персоналу до обсягів залучених комерційних замовлень. Паралельно необхідно активізувати комунікаційну політику підприємства шляхом формування

структурованого переліку платних послуг та їх системного інформування на рівні територіальної громади.

Оцінка очікуваних результатів у межах консервативного сценарію свідчить, що навіть часткове залучення наявних ресурсів до комерційної діяльності може забезпечити суттєвий приріст доходів. Зокрема, використання автовишки протягом 10 годин на місяць за тарифом 800 грн за годину формує близько 96,0 тис. грн річного доходу, тоді як укладання одного комерційного договору щомісячно із середньою вартістю 15,0 тис. грн дозволяє отримати додатково близько 180,0 тис. грн. Таким чином, сумарний потенційний приріст комерційних доходів може становити орієнтовно 276,0 тис. грн на рік.

Другий напрям пов'язаний з удосконаленням підсистеми управління операційними витратами на основі цифровізації контрольних процедур, що відповідає сучасним підходам до підвищення ефективності ресурсного забезпечення діяльності підприємств комунального сектору. У цьому контексті доцільним є впровадження інтегрованих інструментів моніторингу використання ресурсів, зокрема систем GPS-контролю руху транспортних засобів та датчиків обліку і контролю витрат пального на спеціалізованій техніці підприємства.

Функціонування зазначених систем дозволяє забезпечити безперервний збір та аналітичну обробку даних щодо маршрутів пересування техніки, тривалості її роботи, обсягів фактичного використання пального, а також виявлення відхилень від встановлених норм. Це створює інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, підвищує рівень контролю за використанням матеріальних ресурсів та сприяє формуванню прозорості системи внутрішнього обліку.

Важливою перевагою цифровізації є можливість мінімізації непродуктивних витрат, зокрема тих, що виникають унаслідок нераціонального планування маршрутів, простою техніки, несанкціонованого використання транспортних засобів або перевитрат пального. Крім того, впровадження таких технологій підвищує дисципліну персоналу та знижує ризики зловживань, що

має суттєвий вплив на загальний рівень операційної ефективності підприємства.

Додатковим ефектом є можливість інтеграції систем моніторингу з елементами управлінського обліку та бюджетування, що дозволяє здійснювати оперативний контроль за витратами у розрізі окремих підрозділів, видів робіт або одиниць техніки. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню точності планування витрат і формуванню більш обґрунтованої фінансової політики підприємства.

Результати розрахунків очікуваного економічного ефекту підтверджують доцільність впровадження зазначених заходів. За умови зниження витрат пального щонайменше на 10 %, навіть з урахуванням витрат на встановлення та обслуговування відповідних систем, прогнозований чистий річний економічний ефект може становити близько 110,0 тис. грн. Водночас слід враховувати, що у середньо- та довгостроковій перспективі ефект може бути більшим за рахунок накопичення управлінського досвіду, оптимізації логістичних процесів та подальшого вдосконалення системи контролю.

Узагальнюючи, слід зазначити, що реалізація запропонованих заходів формує виражений синергійний ефект, оскільки одночасно впливає як на дохідну, так і на витратну складові фінансових результатів підприємства. Для підтвердження ефективності запропонованих управлінських рішень доцільним є інтегрування розрахованих показників у єдину фінансову модель із використанням фактичних даних за 2025 рік, що відображено у табл. 3.4.

Впровадження запропонованої фінансової стратегії створює передумови для трансформації системи управління фінансовими результатами КП «Міськсвітло» від пасивно-розподільчої моделі до проактивної, орієнтованої на формування та ефективне використання фінансових ресурсів. На завершальному етапі стратегічного обґрунтування встановлено, що реалізація консервативного сценарію, який поєднує заходи комерціалізації послуг і цифровізації контролю витрат, здатна забезпечити підприємству понад 319 тис. грн чистого фінансового результату.

Сформований фінансовий результат доцільно розглядати як внутрішнє інвестиційне джерело розвитку підприємства. З цією метою обґрунтованим є створення цільового фонду розвитку, у межах якого акумулюватимуться отримані кошти для поетапної модернізації мереж зовнішнього освітлення та оновлення матеріально-технічної бази.

Таблиця 3.4

**Прогноз впливу управлінських рекомендацій на фінансові результати КП
«Міськсвітло», тис. грн**

Показники	Фактично (2025 р.)	Проектний сценарій	Відхилення (+ / -)
1. Цільове бюджетне фінансування	19 685,0	19 685,0	0,0
2. Чистий дохід від комерційної реалізації	15,5	291,5	+276,0
3. Разом сукупних доходів (ряд.1 + ряд.2)	19 700,5	19 976,5	+276,0
4. Собівартість та операційні витрати, у т.ч.:	19 696,5	19 586,5	-110,0
– економія пального (GPS-контроль)	-	-110,0	-110,0
5. Фінансовий результат до оподаткування	4,0	390,0	+386,0
6. Податок на прибуток (18%)	0,6	70,2	+69,6
7. Чистий прибуток	3,4	319,8	+316,4

Джерело: сформовано та розраховано автором.

Такий підхід забезпечить узгодженість фінансової стратегії підприємства із пріоритетами соціально-економічного розвитку територіальної громади, а також сприятиме підвищенню рівня його фінансової автономії та стійкості в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів фінансового регулювання відтворення необоротних активів на прикладі КП «Надвірнаводоканал». Результати дослідження дозволяють сформулювати наступні узагальнюючі висновки:

1. Дослідження теоретичних засад функціонування комунального сектору підтвердило, що необоротні активи є фундаментом виробничого потенціалу підприємства. Встановлено, що відтворення основних засобів – це не просто процес заміни зношеного обладнання, а складний механізм економічного та технічного оновлення, який безпосередньо впливає на собівартість послуг, енергоефективність та фінансову стійкість. У специфічних умовах житлово-комунального господарства цей процес ускладнений соціальною значущістю об'єктів, жорстким державним регулюванням тарифів та капіталомісткістю інженерної інфраструктури.

2. Визначено, що фінансове забезпечення відтворення активів базується на поєднанні внутрішніх (амортизація, прибуток) та зовнішніх (бюджетні асигнування, гранти, кредити) джерел. Проте аналіз продемонстрував значний дисбаланс: через хронічну збитковість галузі амортизаційні відрахування КП «Надвірнаводоканал» втратили свою інвестиційну функцію і фактично використовуються для покриття поточних операційних розривів. Це зумовлює критичну залежність підприємства від зовнішнього фінансового регулювання та прямих внесків до статутного капіталу з боку місцевої громади.

3. Обґрунтовано наявність каузального зв'язку між якісним станом активів та фінансовою стійкістю. Доведено, що високий фізичний та моральний знос інфраструктури (понад 70%) генерує «спіраль збитковості»: застаріле обладнання споживає надмірну кількість електроенергії та спричиняє значні втрати води в мережах, що веде до зростання витрат, які не покриваються тарифом, і, як наслідок, унеможливорює самостійне оновлення активів.

4. Проведений аналіз організаційно-економічної діяльності КП «Надвірнаводоканал» за 2023–2025 рр. виявив складні тенденції. Попри динамічне зростання чистого доходу на 39,9% (з 18,6 млн грн до 26,1 млн грн), підприємство залишається збитковим. Головним деструктивним фактором є випереджаюче зростання собівартості реалізованих послуг (+52,2%), що зумовлено інфляційними процесами, зростанням вартості енергоносіїв та значними витратами на підтримання працездатності критично зношених магістральних мереж.

5. Оцінка складу та структури необоротних активів засвідчила перехід підприємства до стадії активної модернізації. Протягом звітного періоду залишкова вартість основних засобів зростає на 10,7 млн грн. Ключовою позитивною зміною є трансформація структури: зростання питомої ваги машин та обладнання на 5,9 в.п. (з 18,2% до 24,1%) на тлі скорочення незавершених капітальних інвестицій у 40 разів свідчить про успішне введення в експлуатацію нових технологічних об'єктів (насосних систем, систем очищення).

6. Діагностика фінансової стійкості виявила ризики втрати фінансової незалежності. Коефіцієнт автономії на рівні 0,21 свідчить, що лише п'ята частина майна сформована за рахунок власного капіталу. Найбільш тривожним симптомом є зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,05 у 2025 році. Це підтверджує, що підприємство свідомо жертвує поточною платоспроможністю («живими» грошима на рахунках) заради стратегічного оновлення основних фондів, що потребує посилення контролю за касовими потоками.

7. Ідентифіковано системні бар'єри відтворення, серед яких головними є: часовий розрив між зростанням цін на ресурси та переглядом тарифів, відсутність інвестиційної складової у структурі ціни на послуги водопостачання та низька інвестиційна привабливість галузі для приватного капіталу. Виявлено, що управлінська орієнтація на «аварійне відновлення» замість планової реновації лише поглиблює фінансову нестабільність.

8. Запропоновано напрями удосконалення амортизаційної політики як базису самофінансування. Рекомендовано впровадження методу зменшення залишкової вартості для активної частини основних засобів. Згідно з прогнозними розрахунками, це дозволить підприємству в перші два роки експлуатації нового обладнання акумулювати на 240 тис. грн більше амортизаційного ресурсу (на кожний 1 млн грн вартості), ніж при прямолінійному методі. Це створить надійне внутрішнє джерело для швидкої реінвестиції без залучення бюджетних дотацій.

9. Розроблено стратегічні рекомендації щодо управління фінансовими результатами. Запропоновано модель диверсифікації доходів через комерціалізацію супутніх послуг (оренда спецтехніки, лабораторні аналізи, монтажні роботи) та цифровізацію контролю витрат (GPS-моніторинг спецтранспорту). Консервативний прогнозний сценарій реалізації цих заходів демонструє можливість отримання понад 319 тис. грн чистого прибутку щорічно, що зміцнить фінансову автономію КП «Надвірнаводоканал» та забезпечить сталий розвиток інженерної інфраструктури громади у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти : кол. монографія / за заг. ред. І. П. Приходька, О. М. Губарик. Дніпро : Пороги, 2022. 228 с.
2. Андренко О. А., Мордовцев О. С., Мордовцев С. М. Інтегральна оцінка фінансового стану та кредитоспроможності комунальних підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 116–122.
3. Багацька К. В. Класифікація комунальних підприємств як основа вибору політики їх фінансування. *Економіка та держава*. 2021. № 9. С. 74–79.
4. Биба В. В., Лоза Т. В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 110–113.
5. Бізнес-аналітика та управління інноваційними системами : метод. рек. / Уклад. Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло, О. В. Ярощук. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 85 с.
6. Брик М. М., Петрук А. Р. Економічна безпека держави в епоху глобалізації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 4. С. 7–12.
7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
8. Васькало Н. М. Особливості відображення в обліку та звітності інформації про необоротні активи. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. Вип. 1 (45). С. 317–320.
9. Гавриловський О. С., Стащенко Ю. В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 498–502.
10. Глухова В. І., Гомулко Н. В. Комунальний кредит як джерело фінансового забезпечення територіальних громад. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 19–25.

11. Глухова В. І., Кравченко Х. В. Фінансовий стан комунальних підприємств і напрями його покращення. *Modern Economics*. 2021. № 26. С. 30–36.
12. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник СумДУ*. 2023. № 2. С. 79–87.
13. Даценко Г. В., Гладій І. О., Майстер Л. А. Необоротні активи підприємства: проблеми організації обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 10. С. 25–29.
14. Джеджула В. В., Спіфанова І. Ю. Перспективи використання сучасних форм фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 520 с.
15. Дикань В. Л., Зубенко В. О., Толстова А. В. Діагностика виробничого потенціалу підприємства та фінансова діагностика. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 54 с.
16. Добринь С. В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 37–40.
17. Домбровська С. О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2015. № 2. С. 42–54.
18. Дудчик О. Ю., Сальникова Т. В. Сучасний стан та особливості відтворення необоротних активів підприємств України. *Науковий погляд*. 2020. № 4. С. 79–83.
19. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Г. О. Швиданенко. Київ : КНЕУ, 2018. 551 с.
20. Економічна енциклопедія / за ред. В. В. Шевченка. Київ: Альманах, 2016. 304 с.
21. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 174–180.
22. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2022. № 3. С. 42–45.

23. Забаштанський М. М. Концептуальні підходи до формування політики фінансового забезпечення комунальної сфери. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 1. С. 103–108.
24. Загірняк Д. М. та ін. Стратегічна стійкість в умовах глобалізації економіки як антикризовий інструмент. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2020. № 3. С. 102–105.
25. Задорожний З., Кафка С. Особливості діяльності підприємств нафтогазової промисловості та їх вплив на облік необоротних матеріальних активів. *Вісник ТНЕУ*. 2017. № 3. С. 127–140.
26. Застосування досвіду європейських країн щодо фінансового контролю за громадами / Р. І. Щур та ін. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18. С. 64–73.
27. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу : навч. посіб. Київ : МАУП, 2020. 148 с.
28. Качула С. В., Лисяк Л. В. Потенціал капіталізації комунальних підприємств в Україні в умовах децентралізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 20. С. 5–9.
29. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2019. 254 с.
30. Костюнік О. В., Наконечна А. А. Основні проблеми обліку основних засобів та шляхи їх удосконалення. *Науковий вісник ХДУ*. 2015. Вип. 15. С. 161–163.
31. Коцюрба О. Ю. Методичні положення управління фінансовим забезпеченням підприємств ЖКГ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1007–1012.
32. Кужелєв М. О. Дискусійні аспекти фінансування комунальних підприємств в Україні. *European scientific journal*. 2023. № 1. С. 258–266.
33. Лебідь Н. Г., Балан О. С. Теоретичні засади управління розвитком комунальних підприємств. *Economic Journal of Odessa Polytechnic University*. 2019. № 4. С. 97–104.

34. Мацьків В. В. Теоретичні основи фінансового забезпечення підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 5. С. 351–357.
35. Мацьків В. В., Щур Р. І., Кохан І. В. Роль штучного інтелекту у трансформації фінансової системи України. *Ринкова економіка*. 2024. Т. 2. № 3. С. 57–76.
36. Мельник А. Ф., Боярко І. Ф. Фінансове забезпечення розвитку КП в умовах децентралізації. *Фінанси України*. 2021. № 4. С. 85–99.
37. Мицак О. В., Чуй І. Р. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : Магнолія-2006, 2018. 228 с.
38. Нагірна О. В. Система фінансового забезпечення підприємств ЖКГ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 665–668.
39. Наконечна С. А. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8.
40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ МФУ від 07.02.2013 № 73.
41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ МФУ від 27.04.2000 № 92.
42. Олійник Л. В. Стратегічні напрями забезпечення фінансової стабільності підприємства. *Фінанси, облік, банки*. 2017. № 1. С. 118–124.
43. Павлов К. В. та ін. Трансформація галузевих ринків за умов глобалізації. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 5. С. 79–84.
44. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
45. Поддєрьогіна А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств : підручник. 5-те вид. Київ : КНЕУ, 2022. 546 с.
46. Приймак С. В., Волягник Г. М. Вдосконалення інформаційного забезпечення діагностики фінансово-господарської діяльності. *Науковий вісник ЛьвДУВС*. 2015. С. 275–287.
47. Про затвердження Методики аналізу діяльності підприємств

державного сектору економіки: наказ МФУ від 14.02.2006 р. № 170.

48. Про житлово-комунальні послуги: закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII.

49. Розвиток системи публічних фінансів в умовах цифрової економіки / М. Дубина, В. Мацьків та ін. *Financial and Credit Activity*. 2026. № 1. С. 138–151.

50. Сакун О. С., Щур Р. І., Мацьків В. В. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18. Т. 1. С.50-60.

51. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2019. № 2.

52. Спільник І., Спільник П. Зміст і завдання аналізу системи управління підприємством. *Матеріали конференції*. Тернопіль, 2025. С. 55–58.

53. Топчій О. О. Модернізація сфери ЖКГ міських агломерацій в умовах децентралізації : дис. ... д-ра екон. наук. Одеса, 2020.

54. Штангрет Ф. М. та ін. Фінансова безпека підприємства: методичні засади управління. *Фінанси України*. 2020. № 11. С. 56–65.

55. Щур Р. І., Мацьків В. В. Трансформація механізму бюджетного інвестування в умовах повоєнного відновлення. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2. (29). С. 416-429.

56. Яременко В. Г. Сутність та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник УжНУ*. 2018. Вип. 19. С. 158–162.

57. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С. 169–175.

58. Matskiv V. V. Economic Essence and Components of Financial Support of Agricultural Sector. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2015. Vol. 1. No. 2.

59. Rudenko V. et al. Institutional Principles of Building the Fiscal Mechanism for Regulating Investment Development. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10.

Додатки